

Şeddadi Kürd Devleti Üzerine Notlar(1-17 Bölümleri

Aso Zagrosi

Kitêb û defter û kaxeze Ger bi Kurdî benûsraye zemanî

Mella û zana û pîr û padşaman Heta mehşer dema naw û nîşanî

Hacı Qadrî Koyî

Büyük Kürd şairi Hacı Qadrî Koyî'nin 18.yüzyılın sonunda kaleme aldığı bu dörtlüğü, aslında Kürd tarihi ile ilgilenenlerin sürekli olarak kendi kendilerine sordukları bir soruyu cevaplıyor. 1898 yılında yaşama veda eden Hacı Qadrî Koyî haklı olarak „**kitap, defter ve kağız, eğer zamanında Kürdçe yazılmış olsaydı, Molla, alim, pîr ve padişahlarımızın, mahşere kadar isimleri ve izleri kalırdı**“ diyordu. Ben Kafkas Kürdleri üzerine bir yazı hazırlamak istediğimden dolayı ister istemez 951 ve 1198 yılları arasında, yaklaşık olarak 250 yıl varlığını sürdürmüş Şeddadi Kürd devleti hakkında bir şeyler yazmak istedim. Bu devlete dair Kuzey Kürdistan'da mevcut olan kaynakları taradığım zaman, bazı küçük makaleler ve çeşitli kitaplardaki bir kaç cümlelerin dışında el ile tutulur hiç bir araştırmaya rastlamadım. Var olan makalelerde Minorsky'nin çok eskide Şeddadiler üzerine yaptığı araştırmanın kötü kopyaları yada Minorsky'den ikinci yada üçüncü elden yapılan ak tarmalardan ibaretti. 250 yıl boyunca bugünkü Ermenistan, Azerbeycan (adırbaycan) ve hatta Gürcistan'ın bir kesimini asırlarca denetim altında bulunduran Şeddadiler hakkında Kuzey Kürdlerince hiç bir araştırmanın yapılmaması gerçekten düşündürücüdür. „Çağdaş“ Türk, Azeri ve Ermeni tarihçileri biliçli bir şekilde Kafkasya'da yüzyıllar boyunca hüküm süren Şeddadi ve Rewadi gibi Kürd devletlerinin varlığını minimize etme yada yok sayma faaliyetleri içindeler. Hatta Arşak Polatyan gibi(Kürdler üzerinde bir kitap yazmıştı) insanlar mevcut durumda Ermenistan'da yaşayan „Kürd azınlığını“ „Ermenilerin ulusal güvenliği için tehlikeli“ buluyor, müslüman Kürdlerin alanı terketmesi ve „Êzidilerin Kürd değil kendi başına bir millet olduğu“ tezini geliştirerek var olan tehlikeyi bertaraf ettiklerini yazabiliyorlar. Böyle bir ortamda Kafkas Kürdlerinin tarihi hakkında ciddi araştırmaları başkalarından beklemek hiç mantıklı değil. Bu işi Kürd tarihçileri üstlenmeli ve bu konuda çıkan tüm kaynakları derlemeliler. İşin garip yanı yalnızca çağdaş Kürdistan tarihçileri değil, Kürd tarihçilerin babası Şerefxan Bedlisi'de Şeddadi Kürd devleti hakkında tek bir satır yazmamış. Mesela Şeddadilerle aynı dönemlerde varlığını sürdüren Merwaniler gibi bir çok Kürd devleti hakkında Şerefxan bir çok bilgiyi verirken, Şeddadileri yok saymış. Bundan dolayı Şeddadiler hakkında ciddi bir araştırmaya girecek Kürd araştırmacıları Ani, Gence, Karabağ, Dvin, Naxçıvan, Derbend ve Rewan gibi şehirler hakkında yapılan arkeolojik çalışmalara, eski Bizans ve Ermeni kaynaklarına ve İslam araştırmacılarına baş vurmak zorundalar. Ayrıca Şeddadiler döneminde yaşamış şairlerden, Şeddadilerin hizmetinde bulunan o dönemin alimlerinden ve yine Şeddadiler döneminde yaşamış ve aynı zamanda bölgenin yerlisi olan tarihçilerden yararlanabilirler. Şeddadilere dair bir dizi dağınık bilgi ve belgeler var. Bu belgelerin birer birer ortaya çıkarılması gerekir. Bugünlerde Türk çevreleri yeniden „Malazgirt savaşı“nın yıl dönümünü(26 Ağustos) kutluyacaklar, Alpaslan'ı yeniden gündeme getirecekler. Aslında o tarihsel dönemde Ermenilerin Apou Sivar, Arapların Abu El Uswer ve Bizansların Aplesphares dediği Şeddadi Padişah'ı Alpaslan'dan daha çok tanınıyor ve seviliyordu. Abul Aswar

Şavur İslam dünyasında bir kahramandı. Fakat, başkaları dönemin tarihine ilişkin yazdıklarından dolayı bir çok Kürd şahsiyeti Hacı Qadri Koyî'nin söylemiyle ne isimleri kaldı ve ne de izleri. Eğer Şeddadilerin tarihine dair araştırmalar yapılmış olsaydı, Şeddadi-Bizans ilişkileri, Şeddadi-Abbasi ilişkileri, Şeddadi-Ermeni ilişkileri, Şeddadilerin Gence, Dvin ve Ani(başkentleri) süreçlerinin her biri kendi başına ciddi bir akademik çalışmaya kaynaklık edebilirdi. Abul Aswar Şavur gibi Şeddadi Padişahlarının yaşamları ve gerçekleştirdikleri yenilikler kendi başına ciddi akademik araştırmalara konu olabilirdi. Ben bu yazı serisi boyunca Şeddadi devleti hakkında ve Şeddadi devletinin dönemin çeşitli güçleriyle girdikleri ilişkilere dair bulduğum tüm belgeleri imkanlarım dahilinde aktarmaya çalışacağım. Belki kısmende olsa Şeddadiler hakkında var olan kısır bilgilerin aşılmasında bir arpa boyu yardımcı olurum.

Aso Zagrosi 18 .08.2009

Politika

Şeddadi Kürd Devleti Üzerine Notlar(2)

Aso Zagrosi

Yayınlandı: August 20, 2009

Şeddadilerle ilgili belgeleri aktarmadan önce bazı tespitlerde bulunmak gerekir. Birincisi; bugün Azerbaycan diye anılan bölge Medler, Haşemitler, Partlar, Sasaniler ve Bizanslar tarafından ve hatta İslam dininin kadar Adirbaygan yada „Medlerin Atropatene“ diye adlandırılıyordu. Bu konuda binlerce belge var. Özellikle İslam ile birlikte Arapça yazan tarihçiler bu bölgeye Azerbaycan demeye başladılar. Bir çok tarihçinin tespit ettiği gibi Arapça'dan "G" harfinin "Z" olarak telafuz edilmesinden kaynaklandı.(Mansur Mexdum, Giringî Kurd û Kurdistan Le Qonaxe Mêjûyekanî Êran ta serdemî Afşariye, sayfa 71) Zaten Türk kavimlerinin bölgeye akınları ve gelip yerleşmeleri esas olarak 11. yüzyılın ortalarında olacak. Konumuz Şeddadi Kürdleri olduğundan o dönemler Azerbaycan denilen bölge(hem İran ve hemde bugün ki bağımsız bir devlet olan Azerbaycan) Kürdlerin yurduyd.

Meşhur tarihçi Mesudi Azerbaycan için " Azerbaycan Hezbanilerin vatanıdır" diyor. Yine aynı dönem için Ahmedî Xosrewi "Şalyarî Nenasraw" adlı eserinde "Azerbaycan halkının ezici çoğunluğu Kürdtür" diyor. Yani onuncu ve onbirinci yüzyılda Azerbaycan'ın hem nüfusu ve hemde yöneticileri Kürdlerden oluşuyordu. Sonraki süreçte bölgedeki Kürdler büyük oranda asimile oldular, yada bölgeyi terkettiler.(İran'da Azerilerin Türklüğü yada İraniliği konusunda bir dizi eser çıkmış bulunmaktadır. Ayrıca Azerilerin içindede farklı görüşler var. Doğrudan konumuz olmadığından dolayı geçiyorum) Bilindiği gibi o dönemler bugün Azerbaycan denilen bölgede bir çok Kürd devleti vardı. Dikkat çekmek istediğim ikinci nokta ise; bir çok Kürd araştırmacısı Rewadilerle Şeddadileri aynı devlet olarak görüyorlar. Bu tespit yanlıştır. Bu iki devletin Azerbaycan topraklarında kurulması ve Hezbani aşiret federasyonuna bağlı bireyler tarafından önderlik etmesi bir bütün olarak durumu karmaşık hale sokuyor. Ayrıca sözkonusu döneme ilişkin araştırma yapanların elinde fazla kaynağında olmayışı bu karmaşıklığa katkıda bulunuyor.

Örneğin Sayın Kemal Burkay bir kaç yıl önce "Dewletên Kurd di dema Îslamê de" adlı bir makale yayınlamıştı.(Aynı hatayı bir çok kuzey Kürdü işliyor) Bu makalede sayın Burkay Şeddadi devletinin hakimiyet alanını çizerken "Tevî Azirbeycanê, Ermenistan, Gurcistan jî di bin hukumdarîya wan da bûye(tevî Tebrîz, Tiflîs, Qerbax û Naxciwan)" diye tespit ediyor. Fakat bu sınırları böyle tespit ederken Tebrîz'i Şeddadilerin hakimiyet alanı olarak kabul ettiğimiz andan itibaren "Rewadi Devleti"ni yok sayıyoruz demektir. Çünkü, Tebriz Şeddadilerin değil, Rewadilerin başkentiydi. Rewadî Devletinin kuruluş tarihi hakkında farklı görüşler var. Keywan Azad Enwer " Çend Laperek le Mêjûy Kurd" adlı eserinde Rewadi hükümetinin "893 yılında Kürd Hezbanî aşiretine bağlı Rewadi kolunun başı Muhamed Rewadî tarafından kurulduğunu" yazıyor.(age, sayfa 84)

Mansur Mexdum ise yukarıda ismini verdiğim eserinde Abul Heyca Rewadi'yi "Rewadi devletinin kurucusu olarak" görüyor ve Ahmedi Xosrewi'ye dayanarak Rewadi devletinin ilk başkentinin "Xoy Şehri" olduğunu söylüyor. Yine bir başka kaynak ise Rewadi devletinin kurucusunun "Muhamed Kurê Huseyîn" olarak tespit ediyor ve "956 yılında öldüğünü" söylüyor.(Dr. Niştiman Beşir Mehemed , Kurd û Selçuqiyan, sayfa 25)

Dr. Niştiman tezini İbni Hewqeli ve İbni Meskewi'ye dayandırarak "Rewadi Mîr'inin ölümünden sonra oğlu Huseyîn yerine geçiyor ve 961 yılında Tebriz'i hükümetine başkent olarak seçiyor" diyor. Ayrıca Rewadi devleti bin sekizyüzlerin ortalarında Selçuklular tarafından yıkılıyor.(daha sonra Rewadiler ve Mirleri üzerine belgeleri aktaracağım) Bu bağlamda Rewadi devleti ile Şeddadi devletini karıştırmak/aynılaştırmak doğru değil. İki devlette belli bir dönem aynı tarihsel süreçte varlıklarını sürdürmüş ve hatta toprak sorunları olmuştu. Aynı tarihsel süreçte Kürdlerin kurduğu Salari devletine değindiğimiz zaman durum dahada netleşir.

Şimdi Şeddadi Kürd Devletine geçelim.
Devam edecek

Aso Zagrosi

Şeddadi Kürd Devleti Üzerine Notlar(3)

[Aso Zagrosi](#)

Yayınlandı: August 21, 2009

Şeddadi Kürd Devleti Kürd Hezbani aşiretinin reisi Mehemed Şeddadi tarafından 951 yılında Arran'da kuruldu.(Mucimbaşı, Minorsky,Xosrewi'nin Şehriyaran Gimnam'dan aktaran Dr. Niştiman Beşir Mehemed , Kurd û Selçuqiyan, sayfa

23) Mîr Mehemed Şeddadi Abbasi Halifesine bağlı Bağdat'ta hüküm süren Büveyhoğulları hanedanlığının ademi merkezci politikalarından yada zayıflıklarında yararlanarak Arran bölgesini denetimi altına aldı. Mîr Mehemed Şeddadi'nin işlerini kolaylaştıran bir başka olayda bölgede büyük bir ağırlığı olan Salarî Kürd Hükümetinin başında bulunan 1.Merzeban'ın Büveyhler tarafından esir alınıp tutuklanması olayıydı. Şeddadileri kısa bir süre içinde bölgede etki alanlarını genişleterek o günkü Adirbaygan'ın bir çok bölgesini ve bugün Ermenistan diye bilinen bölgenin Dvin(binlerce yıl Milatan önce insanların ikamet ettiği bir yerleşim alanı) dahil bir şehrini hakimiyetleri altına aldılar.Küрд asılı tarihçi İbni El Êsiri „Selahadin Eyyubi'nin mensup olduğu Hezbani aşireti Kürdlerin en iyi aşireti“ olduğunu yazıyor.(akt. Mansur Mexdum, Giringî Kurd û Kurdistan Le Qonaxe Mêjûyekanî Êran ta serdemî Afşariye, sayfa 91)Selahaddin Eyyubi'nin ailesinin bu bölgeden ve aynı zamandan Hezbani aşiretine mensup olduğunu söyleyen bir çok tarihçi var. Selahaddin döneminde yaşayan tarihçilerden **İbni El Esiri, İbni Şeddad, El İsfahani** ve daha sonra yaşayan İbni Xaliqan gibi tarihçiler **“Selahaddin'in Hezbani aşiretinin Rewadi koluna bağlı olduğunu”** yazıyorlar.. Selahaddin'in dedesi **“Şadi Şeddadi Kürd devletinin hizmetindeydi... Şeddadi Kürd devletinin Rewadi, Hesenewi ve Merwani Kürd devletleri gibi Selçuklular tarafından yıkılmasından sonra, Şadi ve ailesi Bağdat'ta yerleşiyor(belkide zorunlu göç) Asuri tarihçisi Bar Hebraeus(1226-1286) Selahaddin ailesinin kökeni hakkında şöyle diyor: “ Selahaddin'in babası Necmeddin ve Şerko'nun babaları Şadi Dwin'den geliyor..... Kürd ırkına mensuptu.... Tikrit Emiri Mucahadin Behroz'un hizmetine giriyorlar... Şerko Behroz'un çok sevdiği bir Hristiyanı öldürdükten sonra iki kardeş Musul Zengilerine sığınıyorlar”** diyor.. (akt. E.İ Yousif, Les Syriaques Racontent Les Croisades, p. 183-184) O dönemin Adirbeyganı zaten „Hezbanilerin vatanı“ olduğundan onların destek vermediği hiç bir güç iktidarda kalamıyordu. Sadece Hezbanilerin Agirbeycan'da değil, Bağdat iktidar kavgalarında ciddi bir rolleri vardı.(daha sonra değinmeye çalışacağım) Hatta bazı kaynaklar Ebu Muslimi Xorasani'yi de bu aşiret federasyonundan geldiğini söylüyorlar. Zayıf bir konumda olan Bağdat Abbasi halifesi Kuzey Kürdistan'ın büyük bir kesimini denetimi altında bulunan Dostikî(Merwani Kürd devleti), Azerbeycan ve doğu Kürdistan'ın geniş bir kesimini hakimiyeti altına alan Rewadi Kürd devletinin ve Aran ve bugünkü Ermenistan'ın belli kesimlerini hakimiyeti altında bulunduran Şeddadi Kürd devletinin üstüne gidemiyordu. Çünkü bu 3 Kürd iktidarında bir anlamda Bağdat'ta yönelik Bizanslardan, Gürcülerden ve Ermenilerden gelen saldırıların ateş hatında bulunuyorlardı. Söz konusu süreç içinde bu Kürd devletleri Bizanslarla dahil kendilerini bir çok savaş içinde buldular. Şeddadiler, etki alanlarını genişlemeleriyle birlikte kendilerine Dvin şehrini başkent olarak seçiyorlar. Mîr Mehemed'in ölümünden sonra oğlu Ali Askeri onun yerine geçti. Ali Askeri Şeddadilerin Başkentini Dvin'den Gence'ye taşıdı. Bir çok kaynak Şeddadi krallarını isimlerini şöyle sıralıyorlar

Başkent Dvin ve gence süreci:•

Mihemed kurê Şedad kurê Q.r.t.q Dvîn (951-971)•

Elî Leşkerî kurê Mihemed Gence (971-978)•

Merzuban kurê Mihemed (978-986)•

Fezl I kurê Mihemed (986-1031)•

Ebu'l-Feth Mûsa kurê Fezl I (1031-1034)·

Elî Leşkerî II kurê Mûsa (1034-1049·

Enûşirwan kurê Elî II Leşkerî (1049)·

Ebu'l-Eswar Şawur I kurê Fezl I (1049-1067) (Dvîn 1022-; Gencey1049-)·

Fezl II kurê Ebu'l-Eswar Şawur (1067-1073)·

Eşot kurê Şawur I (1067)·

Fezl III (Fezlûn) kurê Fezl II (1073-1075 z.)

Ani süreci

- Ebû Şuca' Menûçîhr kurê Ebi'l-Eswar Şawur I (1072 .)
- Ebû'l-Eswar Şawur II kurê Menûçîhr (1118)
- Fezl IV (Fezlûn) kurê Ebi'l-Eswar Şawur II (1125-1130)
- Xûşçîhr kurê Ebi'l-Eswar Şawur II (1131)
- Mehmûd kurê Ebi'l-Eswar Şawur II (?1131)
- Fexreldîn Şedad kurê Mehmûd (?1154)
- Fezl V kurê Mehmûd (1155)
- Şahenşah kurê Mehmûd (1164-1174)
- Sultan (?=Şahenşah) kurê Mehmûd (1174)

Şeddadiler hakkında araştırma yapan bir çok araştırmacı bu isim listesini veriyor. Fakat bu Kürd Mirlerinin isimlerinin yazılışı, yaşadıkları dönem ve iktidar süreçleri hakkında verilen bilgiler pek sağlıklı değildir. Bu konuda ciddi araştırmalar gerekiyor. Mesela yukarıdaki listede son Şeddadi kralının iktidar süresi 1174 yılına kadar olduğu tespit ediliyor. Bu belirleme doğru değildir. Çünkü son Şeddadi kralının 1198 yılında iktidarda olduğu belgelidir. Gelişen olaylara ve verilere bağlı olarak Şeddadi Mirlerinin durumunu anlatmaya çalışılırsa durum kısmende olsa açıklığa kavuşabilir. Devam edecek Aso Zagrosi

Seddadi Kürd Devleti Üzerine Notlar(4)

Mîr Mehemed Şeddadi'nin ölümünden sonra sırasıyla çocukları, Ali Askeri ve Merzuban Mehemed onun yerine geçiyor ve Şeddadi devletini yönetiyorlar. Mîr Ali Askeri Mehemed döneminde Şeddadiler Gence şehrini ele geçiriyor ve kendilerine başkent yapıyorlar. Bu iki kardeşin ölümünden sonra Fadil/Fazil yada Fadlûn diye çeşitli kaynaklarca adlandırılan Mîr Mehemed Şeddadi'nin 3.oğlu Şeddadi devletinin başına geçiyor. Bu Kürd Mîrî yabancı ve yerli kaynakların en çok sözünü ettikleri Şeddadi devletinin Mîrlerinden biridir. Mîr Fadil döneminde bugün Ermenistan olarak anılan bölgenin geniş bir kesimi Şeddadi devletinin denetimine geçmişti. Bazı kaynaklara göre Mîr Fadil 45 yıl diğerlerine göre ise 48 yıl boyunca Şeddadi devletinin başında oldu. Ermeni tarihçi Vartan'ın verdiği bilgilere göre „ Mîr Fazlûn Ermenistan için 13000 Dirhem vergi ve haraç“ tespit etmişti.(Mansur Mexdum, Giringî Kurd û Kurdistan Le Qonaxe Mêjûyekanî Êran ta serdemî Afşariye, sayfa 93)Mîr Fadil/Fazlûn hakkında başka bir hikaye ise Keykâwus'un „Kabûsname“sinden aktaralım. Bilindiği gibi Keykâwus „Kabûsname“yi 1082

yılında yazmıştır. Bilindiği gibi Keykâwus 928 ve 1043 yılları arasında Gurgan, Kuhistan ve Teberistan'da hüküm süren Zîyarî Kürd hanedanlığından gelmektedir. Keykawûs, ailesine ait hanedanlığının yıkılmasından sonra ömrünün geri kalan kısmını Şeddadi Kürd Kralının yanında geçiriyor. Keykawus oğlu Gilan Şah'a siyaset ilmine ve devlet yönetimi hakkında verdiği öğütleri derlediği „Kabusname“ adlı eserinde Mîr Fazlûn hakkında bir hikaye anlatıyor. Keykawus eserinin 17.bölümünde oğlu Gilan Şah'a verdiği öğütü ve hikayesini tüm aktarıyorum:

„PADİŞAHLARIN HİZMETİNDE OLANLARIN YOLUNU BEYAN EDER Eğer nasip olurda Padişah hizmetinde olursan, Padişah seni kendisine ne kadar yakın tutarsa tutsun, sen bununla gururlanma, kendini uzak tut, yakınlığından kaç, ama kulluğundan kaçma, Padişah'a yakınlık uzaklığa sebeptir ve kulluk etmek yakınlığa. Öyleyse bilindi ki hizmet zamanı yakın olmak gerekiyor, tâ ki o yakınlık boyulmasın. Sonra o sana tam olarak güvendiği gün, sen korkunu daha arttır, emin olma. Çünkü seni her kim sevmişse yine o zayıflatabilir. Yani kimin yüzünden semirdinse yine zayıflığına sebep o olacaktır. Şimdi Padişah'ın katında ne denli aziz ve muhterem olursan ol gafillikle çizmeden yukarı çıkma ve velinimetine iyilik dilemekten ve onun iyiliğini söylemekten başka yol tutma, tâ ki o da sana iyilik etsin. Padişah katında kimse hakkında iyilikten başka şey söylememeye ve Padişah'ı kötü alıştırmamaya çalış. Bir gün sanada kötülüğü dokunmasın. Çünkü, senin kötü terbiyen yüzünden Padişah halka kötü iş edince, bir gün sana da eder. Buna ilişkin hikaye: Şöyle işittim ki Gence'de bir bey vardı. Adına Fazlûn derlerdi. Devrinde bir muhteşem kişi vardı, adı Delyem-i Fadlun derlerdi. Onu kendisine müşavir edinmişti, onun görüşünü almadan iş yapmazdı. Ama o kötü bir eğitici idi. Birisi bir suç işlese, Fadlun onu zindana atsa Delyem öğüt verirdi : „Ey Şah istediği gibi hareket edeni incitme, mademki incitirsin bari öldürmedikce bırakma“ diyor. Bu kötü danışma yüzünden suçsuz olan çok kişi öldü. Sonunda bir gün ansızın bir kaza oldu. Deylem Fadlun'un katında küçük bir suç işledi. Fadlun'da onu zindana attırdı. Deylem haber gönderdi „şu kadar mal vereyim, beni öldürmesin“ diye. Fadlun dedi ki „ben bunu ondan öğrenmişim ki yolundan gideni incitme, madem ki incittin, öldür. Öyleyse ben senin öğüdünle yine seni öldürürüm“ ve buyurdu Deylemi öldürdüler. Deylem kötü öğüdü yüzünden başını verdi.“ Keykawus oğlu Gilanşah'a nasihatlarına devam ediyor ve Şeddadi Mîri Mîr Fadlûn hakkında bir başka hikaye anlatıyor. Hikaye şöyle: „Şöyle işittim ki, aynı Gence Emiri Fadlûn'un katında bir bey vardı. Onun hacıplerindendi. Adına Ebülyeser derlerdi. Bir gün Fadlûn Ebülyeser'e dediki „Berdaa git, sipahsalarlığını sana verdim“. O cevap verdi : „kulunum, ama kışın gideyim. Çünkü, Berdaa'nın havası gayet kötüdür, hele yaz günleri olursa“. Emir Fadlûn „Şimdi gitsene“ dedi. Ebülyeser „can azizdir, havasından korkarım“ diye cevap verdi. Çok tartıştılar, sonunda Emir Fadlûn „niçin böyle çürük bir insan var? Ecelsiz hiç kimse ölmü mü? diyince Ebülyeser dediki : „Padişah'ın buyurduğu doğrudur, ama insanın eceli gelmedikçe yaz günü Berdaa'ya gitmez“ diyor. Şimdi bu hikayenin anlamı şudur ki Tanrı bir kula kaza vermiyecekse beyine hain olmaz, lanet haine it kuyruğunu saladıkca“ diye bitiriyor.(Keykawus, Kabusname, ikinci cilt, 85-88)

[Şeddadi Kürd Devleti Üzerine Notlar\(5\)](#)

[Aso Zagrosi](#)

Yayınlandı: August 27, 2009

Keykawus'un „Kabusname“de sözünü ettiği Şeddadi Kürd devletinin Mîr'i Kürd asıllı tarihçi İbni El Esiri'nin „Fadil el Kurdî“ dediği „985-1031“(Minorsky, Studies in Caucasian History, sayfa 40) yılları arasında hüküm süren 1. Mîr Fadildir. Mîr Fadil, döneminde Şeddadilerin hükümdarlık alanını genişleten, Hazar ve Gürcü saldırılarına karşı koyan önemli Mîrlerden biriydi. Mîr Fadil „Ermeni, Gürcü ve Rumlardan oluşan Gürcü ordusuna karşı aldığı yenilgiden sonra çok rahatsız oluyor ve ölüyor“(Mansur Mexdum, Giringî Kurd û Kurdistan Le Qonaxe Mêjûyekanî Êran ta serdemî Afşariye, sayfa 94) 1.Mîr Fadil'in ölümünden sonra oğlu Musa Fadil(1031-1034) yerine geçiyor, fakat hükümdarlığı 3 yıl gibi kısa bir sürede sona eriyor.(Minorsky, age, sayfa 46; Mexdum, age, sayfa 94) Mîr Musa'nın hükümdarlığından sonra oğlu Mîr Leşkerî (1034-1049) babasının yerine geçiyor. Mîr Leşkerî kabiliyetli, adil ve savaşçı bir hükümdardı. Mîr Leşkerî Ermeni ve Gürcü ordularıyla girdiği savaşta başarılı oluyor ve dedesi 1.Mîr Fadil döneminde kaptırılan toprakları yeniden kontrol altına alıyor.(o dönem yaşıyan meşhur Kürd şairi Xetranî Tebrizî bir şiirinde Leşkerî'nin Gürcü ve Ermenilere karşı kazandığı zaferi ölümsüzleştirmiştir. Bu savaşın kurban bayramı sürecinde olduğunda vurgular. Şiir uzun olduğundan dolayı çeviremiyorum, ama Xetranî Tebrizi'nin şiirleri mutlaka Kürdçeye çevrilmelidir. Çünkü o şiirlerinde geniş bir yer Şeddadi ve Rewadi Mirlerine ve onların savaşlarına veriyor) Mîr Leşkerî'nin ölümünden sonra oğlu Anuşirwan yerine geçiyor ve sadece bir yıl hüküm(1049) sürüyor. Şeddadi krallarından en meşhur olanı ve dünyaca en çok tanınanı Ermenilerin Apou Sivar, Arapların Abu El Usver ve Bizansların Aplesphares dediği Mîrdir. Mîr Abu Suwar Şawêr(1049-1067) hakkında Keykawus'un Kabusnamesinde anlattığı uzun hikayeyi aktarmak istiyorum. Çünkü, Keykawus uzun süre onun yanında kalıyor. Mîr Abu Suwar Şawêr hakkında Keykawus „Kabusname“nin yedinci bölümünde „Sözü iyi söylemenin erdemini bildirir“ anabaşlığı altında oğluna öğütlerde bulunurken şöyle diyor:

„.....Ebulesvar Emîr Şâpur bin El Fazil katında, Allah'ın rahmeti üzerine olsun. Şahzade Gilan Şah dedi: Nedir baba, o destanı söyle işitelim. Keykâwus anlattı: Hikaye: Ey ciğerköşem, hacdan başka ulu Tanrı'nın üzerimdeki farzlarını ödemiştım. Ulu Tanrı nasip etti, onu da ödedim. Ne zaman ki Hicaz'dan döndüm mülkûme geldim, yine din uğruna savaşmayı istedim. Hindistan tarafına çok savaşa gitmiştım, ama Rum gazasına gitmemiştım. İstedim ki Rumlara karşı savaşa gideyim. Hazırlık yaptım, Kuhistan'dan Rum'a doğru yola çıktım. O zamanlar Rum'un sınırı Gence idi. Gence'de bir bey vardı, adına Ebulesvar Emîr Şâpur bin El Fazil derlerdi(R.A). Bu Gence Melikî Ebulesvar ulu padişahtı, akılı, bahadır, doğru ve iyi konuşan, dini dürüst, itikabı bütün ve aklını iyi kullanan bir kişiydi. Padişahların töresinde cümle erkanı yerli yerindeydi, durduğu yerde hünarlı. Boş değildi. Ben Melik'in katına vardım, beni görünce gayet hürmet etti, ululadı, hoş gördü, ağırladı, benimle görüştü ve söze başladı. Her konuda kapılar açtı. Bana bir şey soruyordu ve bende ona karşılık cevap veriyordum. Şöyle ki benim sözlerimi beğenirdi. Her sözümü ve her işimi beğendikçe bana çok bağışlarda bulundu. Bu lütfle bir süre orada kaldım, bir çok kez gazaya girdim ve çıktım. Sonra yine mülkûme gitmek için destur diledim, beni gitmeye komadı. Bende onun bunca iyiliğini gördüğüm için desturunu almadan gitmeyi uygun bulmadım. Bir nice yıl onun katında eğlendim. Beni gayet üstün ve değerli görürdü. Yemekte ve içmekte meclisinde hazırdım. Sözü ve sohbeti her dem benimleydi. Alemin halinden, padişahların hikayesinden ve geçmiş tarihlerden sorardı ve bende karşılık olarak bildiklerimi anlatırdım, tâ şu olaya kadar. Bir gün bizim ülkemiz Kuhistan mülkü, Gûrgan ve Taberistan tarafı ve her mülkün acayip yanları anıldı, döndü Ebulesvar bana: -Sizin elde de acayip şey var mıdır? dedi. -Evet, vardır

dedim. -Nedir, açıkla dinliyelim, dedi. Bende şunu anlattım: Gürgan rûstalarında, yani taşra elinde bir köy vardır ve o köyün bir pınarı var, köyden uzaktı. Kadınlar ne zaman desti ile götürüp suya varsalar-bu kadınlar su destisini başlarının üzerinde taşırlardı- yanlarında destisiz bir kadında götürürlerdi. Onlar köye geri gelirken, yanlarında göötürdükleri destisiz kadın bunların yanında yürürdü. Yeşilce bir kurtcağız olursa yolda, o kadın o kurtcağızı nerede bulsa alır, yolun kenarına koyardı, tâ ötekiler o kurtcağızın üstüne basmasınlar. Eğer destiyi götürenlerden birisi o kurtcağızı görmeyip de basacak olursa, kurt ayağı altında ezilir ve o anda başındaki su kokar, murdar olur ve o suyu dökerler ve destiyi tekrar yıkar, taze su alırlar ve yine geri dönerler. Eğer gelirlerken yine o kurtcağıza basacak olursa, desti deki su yine kokar, yine o suyu dökerler, dedim. Melik Ebulesvar benim bu sözümü dinlediği zaman, yüzünü çevirdi, bir süre benimle konuşmadı, küstü. Ama ben küsüp konuşmamasının sebebinin ne olduğunu bilmezdim. Sonunda bir gün Ebulesvar'ın bir veziri vardı, adına Pîruzanî Deylemî derlerdi, benim yanıma geldi ve ona sordum. -Ya Vezir, Melik benimle niçin konuşmuyor? Vezir dediki:

Seddadi Kürd Devleti Üzerine Notlar(6)

Aso Zagrosi

Yayınlandı: August 28, 2009

-Sana gücenmiştir ve 'onun gibi kâmil bir kişi, benim katımda, niçin çocuklar katında söylenecek bir söz söyler, ben çocuk değilim. Yada onun gibi bir kişi benim gibi bir kişinin katında niçin yalan söyler' diye üzülmüştür, dedi. Ne zaman ki ben bu sözü işittim, doğruluğumu kanıtlamak için hemen Gürgan'a bir elçi gönderdim. Mektup ile haber göndermiştim Gürgan'ın ulularına: Bana bir mahzar yazın, o mülkün reisi, kadısı, hatibi ve bütün uluların tanıklığını ve doğrulamasını da ekleyin 'o köy ve yeşilce kurtcağızlar benim dediğim gibi midir yoksa değil mi?' diye. Tam dört ayda yazdıkları mazhar bana ulaştı. Aldım o mazharı Ebulesvar katına ilettim ve önüne koydum. Mazharı aldı okudu ve güldü: -Ben biliyordum senin gibi akılı bir kişi benim katımda yalan söylemez. Ama bir gerçektir ki onun gerçekliği bunca tanıklarla ve doğrulamalarla dört ayda kanıtlansın, onu söylemeye ne hacet. Ya da dört ayda kabul olunan bir gerçeği niçin söylesinler. Ondan sonra şöyle bilmiş ol ey oğul, söz dört kısımdır. Bir kısmı o sözdür ki onu bilsinler ama söylemesinler; ikinci kısım o sözdür ki, ne bilsinler ve ne de söylesinler; üçüncü kısım o sözdür ki, hem bilsinler hemde söylesinler; dördüncü kısım o sözdür ki, söylesinler ama bilmesinler. Şimdi geldik bunların açıklamasına: Bir kısım söz -bilsinler ve söylemesinler- odur ki, birisinin ayıbını bilsin ama söylemesin, çünkü onun gibi sözün hasılı kavgadır, bir nesne ki hasılı kavgadır. Akılı olan kişi bunun gibi sözü bilse de söylemesin. Geldik o söze ki ne bilsinler ve ne söylesinler. Odur ki yalan olur, dinine ve dünyasına kişinin zarar verir, öyleyse o gibi sözün bilinmesinden, söylemesinden sakınmak gerek. Ama o söz ki hem bilsinler ve hemde söylesinler, gerçek olan sözdür, hem dinine yarar kişinin ve hemde dünyasına, öyleyse yararlı sözdür. Ama o söz ki söylesinler ve bilmesinler, şudur: Ulu Tanrı Kur'an'da da âyetler göndermiştir, âyetlerin mânalarını söylesinler ve bilmesinler. Çünkü mânaları başka, sözleri benzerdir. Şöyle ki ulema bile onların tefsirinde birbiriyle uyuşamayıp, ihtilâfa düşmüştür, ama mânâsının yorumunu ulu Tanrı'dan gayri kimse bilmez. Öyleyse bunun gibi birbirine benzeyen

Ayetleri söylesen ve mânâsını bilmesen zararı yoktur. Ama bu dörtünün en iyisi odur ki, hem söylemeye ve hemde bilmeye yarar var.(Keykawus, Kabusname, cild 1, sayfa 129-133) Prens Keykawus’tan aktarmaya çalıştığım bu uzun aktarma da da görüldüğü gibi Mîr Abu Suvar Şawêr hüküm sürdüğü dönemde “Padişah” olarak anılmakta ve dünyanın bir çok alanında insanlar onun önderliğinde savaşmak için bölgeye gelmekte. Keykawus, Mîr Abu Suvar Şawêr önderliğinde **“bir kaç savaşa katıldığını”** yazıyor, fakat hangi savaşlar, kime karşı ve ne zaman olduğunu vurgulamıyor. Bugün elimizde bulunan tarihi verilere göre Mîr Abu Suvar Şawêr Bizanslara, Ermenilere, Gürcülere ve Abhazlara karşı bir çok savaşa girmiştir. Mîr Abu Suvar Şawêr döneminde Cuma hutbesi onun adına okunuyor, para basıyor, ciddi bir maliyesi ve ordusu vardır. Şeddadi Kürd devleti onun döneminde iktidarının doruğuna ulaşıyor. Mîr Şawêr Karabağ, Erivan, Duvin, Tiflis, Gence, Şirwan ve Derbend gibi çok geniş bir coğrafyaya hüküm ediyor. Farklı dinsel ve etnik grupların aynı arada yaşadığı bir ortamda, **“akıllı bir siyaset uygulayarak”** halklar arasında belli bir uzlaşmaya gidebilmişti. Mîr Abu Suvar Şawêr o dönem Ermeni Kralı Aşop’un kızı ile evleniyor ve o kadından Fadil/Fazlun ve Menuçer adlı iki oğlu oluyor. Devam edecek

Seddadi Kürd Devleti Üzerine Notlar(7)

Aso Zagrosi

Yayınlandı: August 29, 2009

(Mansur Mexdum, Giringî Kurd û Kurdistan Le Qonaxe Mêjûyekanî Êran ta serdemî Afşariye, sayfa 96) 1072 yılında “Recit des malheur de la nation armenienne”ni yazan Aristakes de Lastivert “Mîr Abu Suvar Şawêr Ermeni Kralı David Anholin(topraksız) bacısıyla evli olduğunu”(Minorsky age, sayfa 51) dile getiriyor. Zaten o dönem yaşamış ve gelişmeleri yakından yaşayan Kürd asıllı şair Qetranî Tebrizî bir şiirinde Mîr Abu Suvar Şawêr’in oğlu Mîr Fadil II için “Bagratuni hanedanlığının meşalesi” olduğunu söylüyor. Yine Minorsky Münegğim Başı’ya dayanarak Mîr Abu Suvar Şawêr’in Aşot diye bir başka çocuğunun olduğunu söylüyor(age, 51) Aristakes de Lastivert’in sözünü ettiğimiz kitabının Mîr Abu Suvar Şawêr’a ilişkin bölümüne dair farklı çeviri ve farklı görüşler var. Minorsky’nin bu konudaki alıntısını yukarıda aktarmıştım. Durumun biraz daha anlaşılması için bazı şeyleri açıklamak gerekir. Bilindiği gibi Bizans imparatorluğu Ani şehrini doğrudan denetim altına almak için Ermeni Kralığına karşı bir çok savaşa girişti. Ermeni krallarından Aşot ve Hovhannes Sembat kardeşlerin ölümlerinden sonra bir kriz ortamı doğdu. Aşot’un oğlu II. Gagik’in iktidara geçiyor. Bizanz Kralı Monomah “II.Gagik’in hükümdarlığını tanımak için onu İstanbul’a çağırıyor” Urfalı Mateos ve Aristakes de Lastivert’in verdiği bilgilere göre İmparator Monomah Gagik’i gördükten sonra onu kral ilan edeceğine dair bin bir yemin etmişti. Fakat, Gagik İstanbul’a gittikten sonra esir alınıyor. İmparator Monomah “bütün Grek memleketinin askerlerini topladı ve onları Ani şehrini talep etmek için şarka gönderiyor” (Urfalı Mateos, Vekayiname, sayfa 80) ve buna rağmen Ermeni güçleri Ani şehri teslim etmiyorlar. Fakat, Ani ileri gelenleri krallarının artık geri gelemeyeceğini karar verdiklerinden dolayı şehri kime teslim edeceklerini tartışıyorlar. Bu noktadan itibaren Şeddadi Kralı Mîr Abu Suvar Şawêr gündeme geliyor(1044-1045) Bu sürece ilişkin olarak Aristakes de Lastivert şöyle diyor: “Fakat büyük Ani şehri, Gagik’in Yunanistan’da tutulduğunu görünce şehri ya Davit (David) Dunaci’ye - ki Gagik bacısıyla evlenmişti- yada Abhaz Kralı Bagarat’a vermeye karar vermeye başladılar” diyor.(Aristakes de Lastivert, age, sayfa 52-53) Aristakes’in eserindeki bu bölüm tarihçiler ve çevirmenler tarafından farklı şekillerde

yorumlanmıştır. Bazılarına göre burada iki kişi söz konusudur: 1) Dvinli Davit, 2) Abhaz Kralı Bagarat. Bazılarına göre ise 3 kişi söz konusu: 1) Davit, 2) Eniştesi Dvinli Emir Mîr Abu Suvar Şawêr, 3) Abhaz Kralı Bagarat, (Prud'Homme'un çevirisi) Bu son yorum bir çok tarihçi tarafından paylaşılmaktadır. Fakat tarihçilerin Mîr Abu Suvar Şawêr'in

Bagratuni Hanedanlığı ile olan akrabalık ilişkileri konusunda farklı görüşleri var.

Bazılarının bu ilişkiyi David Anholin Bagrat, Lorri ve Taçir kralı üzerine kuruyor. David Anholin'in babasının ismi Gurgen Bagratidir. Mîr Abu Suvar Şawêr'in

Aşot isimli bir oğlu var. Minorsky Aşot ismini Münneğgim Başı'de aktardıktan sonra şöyle bir yorum yapıyor: "Kürdler, Ermeniler ve Gürcülerde çocuğu büyükbabanın ismiyle çağırma geleneği çok yaygındır. Burada söz konusu olan çocuğu anne tarafında büyük baba ismiyle çağırmadır. Abusuwar II. Gagik'in bacası ve IV. Aşot'un kızıyla evlenmişti." diyor. (akt Marius Canard ve Haig Berberian, Recit des malheurs de la nation armenienne, sayfa 54) Yani sonuçta Şeddadi Kürd Mîr'i Mîr Abu Suvar Şawêr'in Bagratuni ailesiyle olan akrabalığından dolayı, Ani halkı onları Bizanslara karşı korumak için var olan seçeneklerden biride Mîr Abu Suvar Şawêrdir. Ani ve Ermenilerin tarihini yazan araştırmacıların bir çoğu "Davit Dunaci'nin (Dvinli Davit) aslında Mîr Abu Suvar Şawêr olduğunu yazıyorlar. Marius Canard ve Haig Berberian " Bize göre Davit Dunaci, Abulesvardır. Dvin Emirinin komşu Hristiyanlarla olan sıkı ilişkilerinden dolayı, Hristiyanlar onu ofisiyel olmayan bir biçimde "Davit" diye çağırıyorlardı" diyorlar (age, sayfa 54) Devam edec

Şeddadi Kürd Devleti Üzerine Notlar(8)

Anonymous

Yayınlandı: September 06, 2009

Aristakes de Lastivert adı geçen eserinde „**bu yıl içinde bir Pers Ordusu Sultan adına Ermenistan'a girdi. Fakat deniliyor ki ordusuyla giren Ermenistan Kralı Aşot'un eniştesi Dvin ve Gence'nin sahibi Apusuar (Abul Usvar)dır.**”(Aristakes de Lastivert, Recit de malheur de la nation armenienne sayfa 69, Edition de Byzantion, 1973, Bruxelles) Burada da açık bir şekilde anlaşıyor ki, Abusuwar Kral Aşot'un kızı ile evlenmiş. Bilindiği gibi Bizans İmparatorluğu var olan Ermeni Kralıklarına son vermeye ve hepsini merkezi otoritesi altına almaya karar vermişti. Bizans Kralı **Constantin Monomaque** bir çok defa Bizans ordularını Ani üzerine gönderiyor, fakat başarılı olamıyor. Fakat II. Gagik Bizanslara karşı direniyor. Bu arada Bizans Kralı **Constantin Monomaque (1042 – 1054)** Ermeni Kralı II. Gagik'e karşı 1044 giriştiği savaşta Şeddadi Kürd Devleti ile askeri bir ittifaka giriyor. Sözü bu konuda tarihçilere bırakalım Bizans İmparatoru Şeddadileri ciddi bir güç olarak görüyor ve onlarla devlet bazında ilişki kuruyor. Bizans Kralı **Constantin Monomaque**'in Şeddadi Mîr'i Mîr Abusuwar ile yaptığı antlaşma bütün pro Ermeni tarihçiler tarafından "ihanet" olarak görülüyor. René Grousset şöyle diyor: "**Constantin Monomaque Şeddadi Hanedanlığının zalim Emiri olan Abu Usvar bir mektup yazarak Ani'yi işgal etmesini ve 2. Gagik'e verebildiği kadar zarar vermesini istiyor.. Constantin Monomaque'in komutanı Nikolaos bu mektuba ek olarak ona bir dizi servet ve onurlandırma konusunda da söz veriyor**"... (René Grousset, Histoire de L'Arménie, sayfa 574, Payot, Paris) Abu Usvar kendisine yapılan öneriyi kabul ediyor, ama İstanbul sarayına şartlarını ileri sürüyor... Abu Usvar; „**Anı yönetiminde koparacağım tüm topraklar bana ait olacaktır**" diye şartını ileri sürüyor.. İmparator Constantin Monomaque; "**Devlet başkanlarına mahsus olan damgalı bir mektupla bu antlaşmayı kabul ediyor**" (Schlumberger, Epopé Byzantine III. 482-83) Şeddadi Kürd Hanedanlığı, bu durumdan yararlanarak bir çok bölgeye ve kaleye el koydu... Bizans

ordularıda Anı üzerine yürüdüler.. Kürdler ve Bizanslar arasında kalan 2. Gagik Kürdlerle anlaşmaya çalıştı.. Bazı kaynaklara göre kısmi antlaşma sağlanmıştı... Fakat yukarıda da vurguladığım gibi Bizanslar Ermeni Kralı 2.Gagik'ı kandırarak İstanbul'a götürdüler.. Ermenilerin ileri gelenlerinden bazıları şehri Bizanslardan ziyade Şeddadi'lere teslim etmek istiyorlardı.. Çünkü Şeddadi kralı Abu Uswar bir Ermeni prensesiyle evliydi.. Ama, Ermenilerin dini otoritesi Petros Samsat'ta bulunan Bizans komutanlığı ile görüşerek şehri Bizanslara vermeyi tercih etti. Bizanslar, Michel İsitesi bölgeye yetkili kıldı ve şehri aldı.Bizanslar Şeddadilerle yaptıkları antlaşmaya uymadılar, Ermeni ve Gürcülerin de içinde bulunduğu ordularını Abu Uswar'ın üzerine, yani başkent Dvin'in üzerine gönderdiler. Abu Uswar; **“Bir savaş adamı olarak saldırılara karşı koyamayacağını anlayarak Dwin'e çekilip, tuzak kurmaya başladı”** (age).. Şehrin bir çok alanında yoğun bir şekilde su setleri oluşturulmuştu.. Bizanslar tam şehre girmek üzere olduğu bir anda bırakılan sular ve oluşan çamur ortamında korkunç bir yenilgi aldılar. Aristakes de Lastivert, Michel İsites Abusuwar'ın üzerine gönderdiği ordular ve savaş hakkında şöyle diyor: **„sonra Michel İsitesi büyük bir ordu ile Dvin şehri üzerine yürüdü. Fakat Dvin sahibi Apusuar ona karşı savaşa girişti ve Dvin surlarının önünde kanlı bir savaş oldu. Bu savaş esnasında Ermenistan'ın büyük İşxan'ı Vahram ve oğlu yaşamalarını yitirdiler. Ermeniler büyük bir üzüntü içine düştüler“** (Aristakes de Lastivert, Recit de malheur de la nation armenienne sayfa 56, Edition de Byzantion, 1973, Bruxelles) Yine bu savaşa ilişkin, yani Şeddadi Kürd devleti ile Bizans imparatorluğu arasında meydana gelen ve Bizansların ağır yenilgisi ile sonuçlanan savaşa dair Urfalı Mateos, Vekayiname'sinde **“ aynı yılın sonbahar mevsiminde, Roma askerleri Dvin üzerine yürüdüler. Muharebenin başlangıcı sırasında Roma askerleri, Allahın hiddetine uğrayıp müslümanlara mağlup oldular ve firar ettiler. Hristiyan askerleri şiddetli bir katliama uğradılar, bir çokları da esir edildi. Bu şiddetli muharebede, büyük Ermeni Başkumandanı ve oğlu Grigor ile birlikte Dvin şehrinde maktul düştü”** diyor (Urfalı Mateos, Vekayiname, sayfa 82) Bu konuda Vekayiname'yi Fransızca'ya çeviren E. Dulaurier'in ilginç bir notu var. Tarihçi Cetrenus'a dayandırılan bu notta E. Dulaurier şöyle yazıyor: **“ İmparator Monomah kral Gahik'in topraklarının taksimi iş yüzünden, Abu Sevar (Aplesphares) ile bozuşmuştu. Grekler, İastas ve Magistros Kostantin kumandaları altında Dovini muhasara altına ladılar, fakat kati bir mağlubiyete uğradılar. Bunun üzerine imparator İastas'ı ve Nikola'yı azletti. İastas yerine 'Catakalon le Brule' yi İberyia Kontu tayin etti ve Nikola'nın yerine aslen bir Arap(Sarasin) olan Hademağası Kostantin'i başkumandan mevkine getirdi. Bunların her ikisi, Abu Sevar'a ait bir çok müstahkem mevkileri zaptettiler. Bu arada Garp'ta Leon Thorning'in isyanı zuhur etmiş olup, imparator, Kostantin'i acilen geri çağırdı, O da Emir ile(Abu Sevar) barış aktettikten sonra gitti”** .(age, 82) Devam edecek Aso Zagrosi

Seddadi Kürd Devleti Üzerine Notlar(9)

[Aso Zagrosi.](#)

Yayınlandı: September 08, 2009

[url=http://www.newroz.com/modules.php?name=News&file=article&sid=6136]

O dönem yaşamış ve gelişmeleri yakından bilen bir çok tarihçiden verdiğim alıntılardan da görüldüğü gibi Şeddadi Kürd devleti Bizans İmparatorluğu ile girdiği bu savaşı kazanmıştır ve onlara büyük kayıplar vermiştir.

Bundan öncede Şeddadi Kürd devleti ile Ermeni ve Gürcü kralıkları arasında bir çok savaş olmuştur. Bu savaşlardan biride 1036 savaşıdır.

Bu konuda Urfalı Mateos şöyle yazıyor: “Bu zamanda İran'ın büyük Emiri Abusuwar, müslüman milletlerden 150.000 kişilik bir oradu hazırladı. Büyük bir şiddetle hristiyanlara karşı yürüdü. O, öldürücü bir öfke ile Ağuvan memleketinde Topraksız David'in eyaletine girdi ve hristiyanları büyük endişe ve keder içine düşürdü. Müslüman askerlerin çokluğundan korkmuş olan David, onlara karşı çıkmaya cesaret edemedi. Şerir Abusuvar ise bir çok eyaletle 400 kadar müstahkem mevki ve kale zaptetti. Orada bir yıl kaldı ve memleketin büyük bir kısmını itaat altına aldı. O, bundan sonra David'e karşı yürümeye karar verdi. Naçar bir şekilde kalan David, Ani Kralı Hovannes'e haber gönderip ' Abusuvar bütün Ermeni eyaletlerini zaptettikten sonra bana karşı yürümektedir. Bana yardım etmesen ona itaat edip rehberlik edecek ve senin ayeletin olan Şirak'ı tahribata uğratacağım“ (Urfalı Mateos, Vekayiname, sayfa 69)

Yine Urfalı Mateos'un söylemiyle David Gürcü ve Abhaz Kralına, Gaban Kralına ve daha bir çoklarını aynı tehditkar mektubu gönderiyor ve yardım istiyor. Onun anlatımıyla hristiyanlar 20.000 kişilik bir ordu oluşturuyor ve Apusuvarı yenilgiye uğrattırıyorlar.

Aynı savaşa ilişkin olarak La Chronique Georgienne'de “Gürcistan'ın en büyük hakimi Liparit Orbelian'ında müslümanlara karşı savaşa katıldığı“ yazıyor.(akt René Grousset, Histoire de L'Armenie, sayfa 565, Payot, Paris)

Fakat sözkonusu eserde “Abusuwar'dan değil Fazlun'dan“ sözediliyor. Buna benzer hatalar bir çok tarih kitabında mevcuttur.

Sözünü ettiğim bu savaşlar döneminde Türkler hÂçlÂç bölgede yoktular. Urfalı Mateos tarafından Abusuwar'ın askeri gücü abartılmış olsada çok ciddi bir güce sahip olduğu açıktır. Daha önce Prens Keykawus'tan verdiğimiz alıntıda görüldüğü gibi bir çok insan onun saflarında ve önderliğinde savaşmak amacıyla bölgeye akın ediyordu. Geçenlerde Zaman gazetesi yazarlarından Mustafa Armağan “10.000 Kürd savaşçının Malazgirt savaşına katıldığına dair“ alıntıya asker değil, “yöre halkı“ gibi bir tespit yapmıştı.. Kürdlerin askeri olarak ciddi bir konumda olabileceklerini içine sindiremiyor. Ayrıca,Şeddadi Kürd devletini yok sayarak Malazgirt savaşını anlamak imkazsızdır.

Bu arada bölgede Malazgirt için başka bir savaşa değinmek gerekir. Çünkü, yanlış tarihi bilgiler ortada dolaşıyor. Sanki Türkler bölgeye gelene kadar Malazgirt her zaman Bizansların denetimi altındaydı.

Malazgirt Merwani Kürd devletinin kuruluşu sırasında üzerinde şekillendiği şehirlerden biriydi. Daha sonraki süreçte Merwanilerin kontrolünden çıkıyor.

Bu konuda eski Ermeni tarihçilerine baş vurmak en iyi yoldur.

Pro-Ermeni olarak bilinen René Grousset Malazgirt'in Merwani Kürd devletinin denetinden çıkarılmasına ilişkin şöyle yazıyor: “ Bu zaman esnasında Ermenistan'da önemli gelişmeler yaşanıyordu. Malazgirt, Ahlat ve Meyafarqin Emiri ve Merwani Hanedanlığının kurucusu Kürd Bad Musuldaki Arap Hamdanilere karşı giriştiği savaşta 990'da öldürüldü. Gürcü Prensi Küropalat David , Merwanilerin yeni Emiri Abu Ali El Hasan'ın içinde bulunduğu karmaşık durumdan yararlanarak Malazgirt'i kuşatma altında aldı. Asolik'in söylemiyle şehri 'silah ve kıtlıkla'aldı.(992-993 ve 994 yılları arasında olacak)“ (René Grousset, Histoire de L'Armenie, sayfa 524, Payot, Paris)

Yine o dönemlerde yaşayan Asolik'in verdiği bilgilere göre Ermeni ve Gürcü koalisyonu şehri ele geçirdikten sonra “Müslüman halkı şehirde kovarak dışarda getirdikleri Ermeni ve Gürcüleri yerleştiriyorlar“(age, sayfa 524)

Tamda bu esnada Revadi Kürd Devletinin Mir'i yada Urfalı Mateos'un söylemiyle “Müslümanların Baş Emiri Mamlan“ Ermeni ve Gürcülere savaş ilan ediyor ve “200.000 savaşçıyla“ bölgeye giriyor.(daha öncede vurguladığım gibi Revadi ve Şeddadi devletlerini karıştırmamak gerekir. İki devletin kurucuları Revadi aşiretinden geliyorlar. Fakat iki ayrı devlettir. Mamlan başkenti Tebriz olan Rewadi Kürd devletinin Mir'idir.)

Devam edecek

Seddadi Kürd Devleti Üzerine Notlar(10)

[Aso Zagrosi](#)

Yayınlandı: September 12, 2009

Burada sözü Urfalı Mateos'a bırakalım. **“Bunların hakimiyetleri zamanında, İran'ın zalim ve menfur müstebidi ve müslümanların başemiri olan Mamlan asker toplayıp, kana susamış bir ejder gibi hristiyanlara karşı yürüdü ve her yeri mahvetmeye niyet etti. Mamlan muazzam bir ordu ile beraber yürüyüp dağ ve ovaları askerle doldurdu. Yeryüzü bu zalimin korkusundan sarsıldı. O, bir çok yerleri kılıç ve ateşle esaret altına aldı ve kiliseleri yaktı. O, böylelikle buraları Allah'ın takdisinden mahrum etti ve cenabı Hakk'a küfretmiş oldu. Bu merhametsiz canavarın korkusuna kapılan hristiyanların dücar oldukları katliamı tasvir etmek imkan haricindedir. Çünkü, onun zehirle dolu öfkesi, acı bir gazab gibi hristiyanlar üzerine döküldü. O, bu muazzam ordu ile beraber Gürcü Prensi Küropalat Davit'in memleketi olan Apahunik eyaletine geldi. O, dindar ve aziz bir adam olan bu prense tehdit dolu bir mektup yazarak ‘Kimse seni aldatmasın, ey menfur ve ihtiyarlıkta çürümüş bir adam olan Davit!! On yıllık vergi ile beraber rehine olarak zadegânın oğullarını ve itaat ettiğine dair bir yazıyı bana göndermesen, bütün kuvvetimle üzerine geleceğim. O zaman seni benim elimden kim kurtarabilecektir? Çünkü, ey menfur ihtiyar, seni en ağır ızdıraplara maruz kılacağım’ dedi. O, bu suretle, onun üzerine şiddetli tehditler savuruyordu. Davit zalim Mamlan'ın mektubunu okuyunca, bu acı sözlerden müteessir oldu ve mektubu yere attı. Ağlıyarak Allah'a niyaz eyleyip ‘Ey Allahım kuvvetini ortaya çıkar ve Rafsak ile Asurya'nın menfur hükümdarı Senekerim'e yapmış olduğunu hatırla, çünkü, o da aynı sözleri sarfetmişti. Ey Allahım Hazreti İsa, sana inanlardan yüz çevirme’ diye dua etti”** Urfalı Mateos hikayesinin devamında Gürcü ve Ermeni güçlerinin Mamlan'ın 200,000 kişilik ordusunu yenilgiye uğratıklarını, **“Mamlan'ın eşini esir adıklarını..... bir çok esirle çok miktarda altın, gümüş ganimet elde ettiklerini, Zalim Mamlan'ın mahcup bir şekilde kendi memleketine geri döndüğünü”** yazıyor. (Urfalı Mateos, Vekayiname, sayfa 37-39) Her ne kadar yazar Mamlan'ın güçlerini 200.000 diyerek abartıyorsa da, Revadi Kürd Devletinin Malazgirt'te Kürtlere karşı yapılan kıyıma ve Malazgirt Camisinin yakılmasına tepki gösterdiği ve büyük bir askeri güç ile bölgeye girdiği tarihsel bir gerçektir. Fakat, Mamlan'ın bölgeye girişi tarih hakkında farklı versiyonlar mevcuttur. Bazı tarihçiler Mamlan'ın defalarca bölgeye girdiğini söylüyorlar. M. Brosset'in 1858 yılında St. Petersbourg'ta çevirisini bastırdığı “ Histoire de la Georgie” adlı eserde Mamlan'ın Malazgirt'ten dolayı Ermeni ve Gürcülere savaş ilan ettiğini yazıyor. M.Brosset: **“Apelhaci'nin oğlu Aderbeycan Emiri, Mamlan yada Mamlun Malazgirt olayını duyunca hiddetlendi ve muazzam bir ordu toplayarak ateş ve kan ile Apahunik'e girdi”** diye yazıyor. (M.Brosset, age sayfa 181) Fakat, M.Brosset Ermeni tarihçi Asolik'e dayanak Mamlan'ın ordusunun **“100.000 savaşçı civarında”** olduğunu yazıyor. Asolik tarih kitabını **“990 ile 1020 yılları arasında yazıyor. Urfalı Mateos ise 1136 yılında yaşama veda ediyor”**(René Grousset, Histoire de L'Armenie, sayfa 525, Payot, Paris) Buradada görüldüğü gibi Asolik yaşanan bu olaylar ve savaşlar esnasında hâlâ yaşıyordu. M.Brosset Asolik'e dayanarak Mamlan'ın 100 bin kişi ile bölgeye girişini Gürcü ve Ermenilerin ortak bir şekilde Xelat'ı(Ahlat) kuşatma altına almalarından sonra gündeme geldiğini

yazıyor. Bilindiği gibi Merwani Kürd devleti kurulduğu zaman, Malazgirt ve Xelat gibi şehirlerde onların denetimi altındaydı. Merwanî devletinin kurucusu Mîr Bad yada Baz Musul'da öldürüldükten sonra Ermeni ve Gürcü güçleri Malazgirt'i ele geçirmişlerdi. Daha sonra Xelat'ı denetim altına almak istediler. O dönemler

Asolik'ten aktardığına göre **“Bad'ın kız kardeşinin oğlu Xelat Emiri”**ydi.(M.Brosset, age sayfa 182) Brosset o dönem Xelat Emiri Apumsar olduğunu ve onun Bad'ın kız kardeşi Mrovan'ın değil başka bir kız kardeşinin oğlu olduğunu yazıyor.(age, 182) Sonuç olarak Ermeni ve Gürcü güçleri Xelatı ele geçirmek için kuşatıyorlar. Fakat, Ermeni ve Gürcü güçleri arasında sorunlar ortaya çıkmaya başlıyor ve bu arada büyük bir yenilgi alıyorlar. Sözü Asolik'e bırakalım .. Asolik : “

Fakat Tanrı onları cezalandırdı. Mrovan'ın oğlunun yerine, - bu kardeşinin Emiri oldu- Bad'ın başka bir kız kardeşinin oğlu ve Amit Emiri bunlara karşı yürüdü.

998 Noel'inde kanlı bir savaş oldu. Taik'in cesur savaşçıları bir çok dinsizi yaraladılar ve kamplarına geri döndüler. Fakat bir sonraki gece Gürcüler Allah'ın gazabına uğradılar. Bir terör paniği baş gösterdi, savaşmadan kaçmaya başladılar, müslümanlar ve Xelat halkı tarafından takibe uğradılar. Bir çokları bu yenilgiden sonra öldürüldüler. Bu arada Tornic'in oğlu Bagrat- Magistros, Prenslerin Prensi Baguran ve daha bir çokları esir düştüler” diye yazıyor.(M.Brosset, age sayfa 182) Bir çok tarihçi, Urfalı Mateos'un **“Müslümanların Baş Emiri”** dediği Mamlan'ın Ermeni ve Gürcü güçlerine karşı en az 3 defa savaşa girdiğini yazıyor. 11.yüzyılda yaşamış ve 1056 yılında Revadilerin başkenti Tebriz'e de uğrayan Nasir-i Xusrew Sefername'sinde Rewadi Kürd Mirleri hakkında şöyle diyor: **“Tebriz şehrine vardım. O gün eski aylardan şehriverin beşiydi. O şehir Azerbeycan ülkesinin merkezidir. Mamur bir şehirdir. Uzunluğunu ve enliğini adım adım ölçtüm, her ikiside bin dört yüz adım geldi. Azerbeycan vilayeti Padişahını hutbede böyle anıyorlardı: El emir-ül ecell seyf-üd devleti ve şeref-ül mille Ebu Mansur Vehsudan İbni Muhamed mevla Emir-ül mü'minin.”** (Nasir-i Xusrew, Sefername, Milli Eğitim Basımevi, 1967 İstanbul, sayfa 9) Bilindiği gibi Vehsudan Mîr

Mamlan'ın ailesinden geliyor.. Cuma hutbesi onun adına okunuyordu. O dönemlerde hutbe olayı devlet olmanın ve bağımsız olmanın şartlarından biriydi. Nasir-i Xusrew Tebriz'de olduğu zaman meşhur Kürd asılı şair Qetrani Tebriz'i ile karşılaşıyor. Bilindiği gibi Qetrani Tebrizi hem Şeddadi ve hem de Revadi Kürd devletlerinin Mirleri hakkında bir çok şiir ve methiyeler yazmıştır. Nasir-i Xusrewi Qetran için **“ Tebriz'de Qetran adlı bir şairle görüştüm. Güzel şiir söylüyordu, ama Fars dilini iyi bilmiyordu”**(age, sayfa 9) diye yazıyor. Devam edecek Aso Zagrosi

Şeddadi Kürd Devleti Üzerine Notlar(11)

[Aso Zagrosi](#)

Yayınlandı: September 15, 2009

Malazgirt şehrinin defalarca Kürdler, Bizans, Ermeni ve Gürcüler arasında el değiştirdiğini, Türklerin bölgeye gelişlerinden çok önceki sürece tekabül ettiğini vurgulamak gerekir. Şimdi yeniden Şeddadilere dönersek Bizans orduları, Şeddadilerin başkenti Dvin'e karşı giriştikleri genel saldırıda ağır yenilgi aldıklarını biliyoruz. Bu yenilgiden sonra Bizans İmparatoru bir çok yönetici ve askeri kadroyu değiştirmesine rağmen başarılı olamıyorlar.(1045-1046 savaşı) 1047 yılında Bizans devleti ile Şeddadi Kürd devleti arasında bir antlaşma imzalanıyor.(antlaşmanın metnine hâlâ ulaşmadım, sonra bu konunun üzerine durmaya çalışacağım) Böylelik belli bir dönem bir barış süreci yaşanıyor. Bu arada Selçuklularda Kürdistan bölgelerine

yönelik akınlara başlamışlardı. Abbasi Halife'si tarafından tanınan Selçukların tarihine girmeksizin(Kürd ve Selçukluların ilişkileri ayrıca değerlendirilmelidir), bir kaç noktaya dikkat çekmek gerekir. Süreç içinde Kürd devletleri Selçuklara bağlılıklarını bildiriyorlar. Merwani Kürd devleti 1049 yılında(İbni El Hibri, Tarikh El Zaman'dan akt Dr. Niştıman age, sayfa 175), Selçuklulara bağlılığını bildiriyor. Bunun peşi sıra Aderbeycan'da kurulan Rewadi Kürd Devleti(1054) ve daha sonra Şeddadi Kürd devleti Selçuklulara bağlılıklarını bildiriyorlar. Bu bağlılık söz konusu olan Kürd devletlerinin bağımsızlıklarını yitirdikleri anlamına gelmiyor. Selçukların da zaten o dönemler Kürdlerin bu bağımsız devletlerine son verecek güçleri yoktu. Kürd Mirleri Selçuklulara çok büyük haraçlar vererek siyasi yapılarını koruyabiliyorlardı. 1054 yılında Sultan Tuğrul Bey Rewadi Kürd devletinin bölgesine ve daha sonra Şeddadiler bölgesine girdi. Bu esnada Tuğrul Bey hem Rewadi Miri Wehasuzani Rewadi ile ve hemde Şeddadi Miri Abusuwar ile görüşmeler yaptı.(Dr. Niştıman, age sayfa 175-177) Şunu vurgulamak gerekir Kürdler Sultan Tuğrul'a bağlılıklarını bildiriyor, fakat bu arada Mısır'daki Fatimilerle ve Bizanslarla da ilişkileri vardı. Sultan Tuğrul'un 1056 yılında Merwanilerin denetiminde olan Cizire üzerine ordularını göndermesinin nedeni Merwani Miri Nasir Ül Dewli'nin Fatimilerle olan ilişkilerinin açığa çıkmasından kaynaklanıyordu. Daha sonra Selçuklulara yüklü haraç vererek Cizire üzerine yapılan kuşatma kaldırıldı.(İbni El Esiri'den akt, Dr. Niştıman, age sayfa, 187) 1054 yılında Sultan Tuğrul Ani şehrine karşı saldırıya geçtiği zaman, Mir Abusuwar hem Selçuklulara topraklarını açtı ve hemde onlarla birlikte büyük askeri bir güçle Ani kuşatmasına katıldı.(İbni El Esiri'den akt Dr. Niştıman, age sayfa 187) 1055-1056 yılları arasında yapılan bu savaşa ilişkin olarak Ernst Honigmann „Die Ostgrenze des Byzantinschen Reiches“ adlı eserinde şöyle diyor: „**Dvin ve Genceli olan Abu Uswar, Selçuklu Sultanı Tuğrul Bey'e bağlılığını bildirdikten sonra , 1055/56 yıllarında Ani şehrine yönelik büyük bir saldırıya geçti. Ani surlarının önünde bir çok ilticacıyı öldürdü. Bunu haber alan Bizans İmparatoru Kostantinos Monomachos, Nikephoros'un komutası altın tüm doğu askeri güçlerini Aplesphares von Tibion(Dvinli Abusuwar'a karşı)a karşı gönderdi. Çünkü o 1047 yılında imzalanan antlaşmayı çiğnemişti. Nikephoros onu demirden yapılan köprüye ve Gence'ye kadar sıkıştırarak, 1047 yılında imzaladığı antlaşmayı yeniden kabul etmeye ve yeğeni Artasyras ile oğlu Fadil'ı esir olarak Bizanslara vermeye mecbur etti**“ (Ernst Honigmann ,Die Ostgrenze des Byzantinschen Reiches, 1935, Bruxelles, sayfa 182) Honigmann'ın Bzans tarihçilerinden Kedren ve Skylitz'e dayandırdığı bu değerlendirmede Selçukluların 1055/1056 yılında Ani'ya yapılan saldırıda rolleri yok gibidir. Burada da görüldüğü gibi, Şeddadi Kürd devleti bu savaş sonrası yine 1047 antlaşmasını kabul etmek mecburiyetinde kalıyor. Bu belgede görüldüğü gibi sayın Rohat Alakom'un Kürdlerin İstanbul'a ilk gidiş sürecini Molla Goran'ının 1453 gidişine bağlaması pek yerinde değildir. Bu kaynak'ta Fadlun yada Fadil olarak geçen Mir Abusuwar'ın oğlu daha sonraki süreçte **Şedadilerin Kralı II. Mir Fadil** olarak karşımıza çıkacaktır. Devam edecek Aso Zagrosi

Seddadi Kürd Devleti Üzerine Notlar(12)

[Aso Zagrosi.](#)

Yayınlandı: September 19, 2009

[url=http://www.newroz.com/modules.php?name=News&file=article&sid=6154]

Şeddadi Kürd devleti, Bizanslarla yaptığı antlaşma kabul ediyor, fakat iki güç arasında düşmanlar devam ediyor.

Daha öncede ifade ettiğim gibi Ermenilerin Ani Kralığı yıllar önce Bizanslar tarafından

yıkılmış ve Ani doğrudan Bizansların siyasi ve askeri kadroları tarafından yönetiliyordu. Hatta Ani Ermenilerinin ileri gelenleri şehri Bizanslara değil Şeddadi Kürd devletine yada Gürcü Kralığına teslim etmeyi dahi kendi aralarında ciddi bir şekilde tartıştığını biliyoruz. 1063 yılında Tuğrul Beyin ölümünden sonra yeğeni Alpaslan yerine geçiyor. Alpaslan'ın ilk işi Selçukluların hakimiyet alanını batıya doğru genişletmekti. Yani Tuğrul Beyden geriye kalan politikaları sürdürmekti.

Alpaslan Selçuklu devletinin başına geçtikten sonra Arapların “Cibal“ dedikleri Kürd bölgelerinin hükümetleri, Merwaniler, Aderbeycan'da bulunan Rewadiler ve Arran'da bulunan Şeddadi Kürd devleti ona bağlılıklarını yenilediler.

1064 yılında Alpaslan Ani şehrinin üzerine yürüdüğü zaman, Aderbeycan ve Arran gibi Kürd devletlerinin bulunduğu topraklarda geçerek Nahçıwan şehrine ulaştı.(Dr. Niştiman, age, sayfa 200) Tam da o esnada Alpaslan'a Xoy ve Selmas adlı iki Kürd şehrinin isyan ettiklerini ve Sultan'a bağlılıklarını bildirmediğini ilan ettikleri haberi geliyor. Bu esnada Alpaslan Ani üzerine yürümeyi durduruyor, Xorasanlı bir komutan önderliğinde askerleri Xoy ve Selmas üzerine gönderiyor.

Selçuklu ordusunun bölgeye gitmesinden sonra bölge halkı Alpaslan'a bağlılıklarını bildirmek mecburiyetinden kalıyorlar ve hatta Ani üzerine yapılacak askeri saldırılar içinde Selçuklulara askeri güç veriyorlar.

Selçuklu ordusu 1064 yılında Bizansların elinde bulunan Ani şehrinin üzerine yürüdüğü zaman Şeddadi Kürd Devleti'nin Mîr'i Mîr Abusuwar büyük bir askeri güç ile bu savaşa katılıyor. Ani savaşının Selçuklularca kazanılmasından sonra Alpaslan Ani şehrini ve çevresindeki bir çok bölgeyi Şeddadi Kürd devletine bırakıyor.(İbni El Esiri'den akt, Dr. Niştiman, age sayfa 201)

Ermeni tarihçi Vartan'da Ani seferi üzerine duruyor, “Sultan Alpaslan'ın başında bulunduğu 180.000 kişilik ordu ile Ani üzerine yürüdüğünü“ yazıyor.

O döneme ilişkin araştırmalar yapan tarihçilerin ortak düşüncesi Alpaslan'ın Naxçıwan şehrine gelip yerleşmesi, Şeddadi ve Rewadi Kürd devletlerinin kendi topraklarını Selçuklulara kullanırılması, onlara bağlılıklarını bildirdiklerinin ifadesi olduğunu yazıyorlar. Ani şehrinin Bizansların denetiminde çıkarılması pek kolay olmadığı açıktır. 1064 yılında yapılan bu savaşa ilişkin sadece islami yazarlar değil, Bizans ve Ermeni tarihçilerde bir hayli yazmışlar.

Ermeni ve Bizans kaynaklardan bazı aktarmalar yapmadan önce bir noktanın üzerine dikkat çekmek istiyorum.

Selçuk orduları Ani savaşına hazırlandığı zaman, Nizami Mülk ve Alpaslan'ın oğlu Melik Şah büyük bir askeri güçle Dvin Kalesini kuşatıyorlar. Sıbt İbnu'l-Cevzî'nin "Mir'atu'z-Zamân adlı eserinde „ Melikşah'ın orduları Rewadi Kürdlerin yaşadığı kaleyi kuşatarak kaleyi savunan 30 bin savaşçıyı öldürdüler ve 50 bin kişiyi esir aldılar“ diyor(age, sayfa 117)

Urfalı Mateos Vekayi-namesinde uzun uzun Ani savaşı üzerine duruyor ve şehrin müslümanların eline geçmesinin sorumluluğun Bizanslara yüklüyor.. Sözü burada Mateos'a bırakalım:

“O gün, şehirde mevcut olan bin bir adet kilisede 'messe' ayinleri icra ediliyordu. Şehir her taraftan taş surlarla çevrili idi ve Ahuryan nehri(Arpaçay)da onun etrafını almıştı. Şehrin yalnız bir tarafında hemen bir ok menzili kadar uzakta alçak bir kısım vardı. Müslümanlar bu tarafı mancınıkla yıktılar ise de günlerce hücumlar ettikleri halde içeri giremediler. Bunun üzerine onlar hücumlarını gevşetiler. Fakat imparator tarafından Ermenistan'a muhafız tayin edilmiş olan menfur Roma presnleri, yani Sembat'ın babası Bagrat ve Gürcü Bagurani'nin oğlu Grigor iç ve yukarı kaleye kapanmaya başladılar. Aynı gün Sultan da bütün ordusunun geri çekip İran'a dönmeye hazırlanıyordu. Şehir halkı bu dinsiz muhafızların kaleye kapandıklarını gördü. Onların manevi kuvveti kırıldı ve hiç bir sebep yokken herkes bir tarafa kaçmaya başladı. Bütün şehir toz duman ile kaplandı.“(Urfalı Mateos Vekayiname, sayfa 119-122)

Urfalı Mateos uzun bir şekilde yaşanan yenilgiden, Romalı asker ve yöneticilerin kaşışından ve müslümanların şehirde yaptıkları kıyımdan söz ediyor.

Devam edecek

Aso Zagrosi

[/url]

[Forum | Yeni Konu Açınız!!](#)

[Şeddadi Kürd Devleti Üzerine Notlar\(13\)](#)

[Aso Zagrosi.](#)

Yayınlandı: September 21, 2009

[url=http://www.newroz.com/modules.php?name=News&file=article&sid=6156]

Sadece Ani savaşını Urfalı Meteos anlatmıyor. Savaşın yapıldığı dönem yaşıyan ve tarih eseri olan “Recit des malheur de la nation armenienne“ni 1072 yılında kaleme alan Aristakes de Lastivert, kitabının 120-124 sayfalarında uzun bir şekilde Ani şehrinin Selçuklular tarafından alınışını anlatıyor. Aristakes de Lastivert'te Mateos gibi Ani'nin müslümanlar tarafından ele geçirmesinin nedenini şehir içinde bulunan yönetici kadrolara bağlıyor.

Fakat enteresan bir durum ortada var. O dönem ve hatta yüzyıllar sonrası yaşıyan Ermeni ve Bizans tarihçileri Selçukluları bir “Türk devleti“ olarak görmüyorlar.

Örneğin Aristakes de Lastivert Alpaslan ve Tuğrulbeyden her söz ettiğinde “İmparator Pers Kralı tarafından esir alındı“ yada “Pers Kralı bir çok bölgeyi işgal etti“ gibi.. O dönemin tarihçileri “Selçuklu devletinin bir İran devleti olduğu“ yönündeki tezleri güçlendiriyor.(konumuz olmadığından dolayı geçiyorum)

1064 yılında Bizansların doğrudan denetiminde bulunan Ani şehri, Bizanslardan Selçuklulara geçtikten sonra, Alpaslan bu şehri ve çevresindeki bir dizi bölgeyi Şeddadi Kürd Devletine bıraktı.

Bu konuya dair bir çok kaynak var. Dr Niştıman bu konuda eski tarihçilerden şöyle bir aktarma yapıyor.

Huseyni şöyle diyor: “Selçuklular Ani şehrini aldıktan sonra Sultan bu şehri Mîr Abusuwar Şeddadi'ye bıraktı“ diyor.(Dr. Niştıman, age sayfa 207)

Aslında bu konuda en iyi kaynaklardan biride Münecimbaşı Ahmed B. Lütfullahdır(1631/32-1702)

Münecimbaşı yaşadığı dönemde “Camiü'd Düvel“ adı altında dev bir tarih eseri Arapça yazıyor.

Bugüne kadar bir çok Türk tarihçisi işlerine gelen bölümlerini çevirip kitaplar halinde yayınladılar.

Örneğin Dr. Ahmet Ağırakça “ Osmanlı Tarihi(1299-1481)“ bölümünü, Nihal Atsız bir başka bölümü üzerine, bir başkası ise “Karahanlılar devleti“ bölümü üzerine araştırma yapıp yayınladılar.

Mevlana İbrahim El Kurdî'nin yanında “ tefsir, hadis ve diğer islami ilimleri okuyan“ Münecimbaşı “Camiü'd Düvel“ adlı eserinde uzun bir şekilde Kürd devletleri üzerinede duruyor.

Münecimbaşı sözünü ettiğimiz eserinde Kürd devletlerine de özel bölümler ayırıyor.

Örneğin:

Kirman Melikleri,

Curcan Melikleri,

Taberistan'daki Deylemler,

Curcan'daki Ziyaroğulları,

Hasanwey ve Annaz oğulları

Merwaniler,
Erbil Emirleri,

Ve şimdilik üzerine durduğumuz Şeddadi Kürd devleti hakkında geniş bilgiler vermektedir. Fakat ne yazık ki bugüne kadar Kürdler bu eseri ve en azından Kürdlere ilişkin bölümünü Kürd okuyucularıyla buluşturmuş değil.(Minorsky'nin kısmi çalışması ve Dr. Niştiman'ın bazı alıntıları hariç tutulursa, ki o da hÃ¼lÃ¼ çevrilmemiştir.)

Müneccimbaşı 11.yüzyıldaki yazılı kaynaklara dayanarak “ Sultan Romalılar ve Ermenilerin bir kalesini feth ederek hepsini kendi kraliyetine bağlaması için Arran sahibi Abusuwar'a verdi. Çünkü, bu bölgeler onun memleketinin sınırlarının dahilindeydi“ diyor.(Dr. Niştiman, age sayfa 207)

Böylelikle Ani şehri Şeddadi Kürd devletine katıldı ve bilindiği gibi 1072 yılında Şeddadiler bu şehri kendilerine başkent olarak seçiyorlar.

Ani şehri Şeddadilerin eline geçmesinden sonra, Şeddadiler şehrin kale ve surlarını yeniden tamir ettiler.

Devam edecek

Aso Zagrosi[/url]

Şeddadi Kürd Devleti Üzerine Notlar(14)

Aso Zagrosi

Yayınlandı: September 26, 2009

Alpaslan'ın Ani şehrini Kürd Şeddadi Devletine bırakmasının bir çok sebebine yukarıda değinmeye çalıştım. Eğer bunları toprarlarsak: a) Mîr Abu Suwar'ın 1064 yılında yapılan Ani saldırısına aktif bir şekilde katılması, b) Ani şehrinin Şeddadi Kürd Devleti ile doğrudan sınır olması, c) Selçukluların başkenti İsfahan'ın bölgede çok uzak olması, d) Kürdlerin Kafkasya'da sahip oldukları önemli ve etkili rolleri, e) Abu Suwar'ın Ermeni Kralının kızı ile evlenmesinden sonra, Hristiyanlar tarafından kendisine karşı gösterilen yakınlık gibi nedenler Selçukları Ani'yi Şeddadilere bırakmaya mecbur etmişti. Bazı Türk tarihçileride Alpaslan'ın Ani'yi (“Kürd” kelimesini ağızlarına almaksızın) Şeddadilere verdiğini kabul ediyorlar. Prof. Dr. Ali Sevim bu konuya dair şöyle yazıyor: **“Sultan Alparslan Ani ve yöreleri Dübeyl Emiri Ebulesvaroğlu Minuçehr'e, Gürcistan'ın bir kısmını Gence valisi Fadlun'a verdiğini”** yazıyor.(Prof. Dr. Ali Sevim, Anadolu'nun Fethi, Selçuklar Dönemi-Başlangıçtan 1086'ya kadar-, Türk Tarih Kurumu Basımevi-Ankara 1988, sayfa 42) Ali Sevim burada bazı şeyleri birbirine karıştırıyor. Birincisi; Minuçehr ve Fadlun Mir Abusuwar'ın iki oğludur. İkincisi; 1064 yılında Ani şehri Bizansların elinde çıkarılırken, Şeddadilerin başında Muneçehr değil, Abusuwar vardı. Alparslan şehri ona teslim ediyor. Üçüncüsü; Minuçehr 1072 yılında Ani'yi Şeddadilerin başkenti ilan ediyor. Minuçehr'in Mîrliği dönemi 1072 yılından itibaren başlıyor. Fakat bölgede savaşlar hep devam etti. O dönemde Hristiyanlarla Müslümanlar arasında yapılan savaşlar anlaşılardan Malazgirt savaşını kavramak zordur. O dönem yapılan bir dizi savaş adım adım Malazgirt savaşına neden oldu. 1067 yılında Abxazlar Berzehe şehrini karşı saldırıya geçtiler. Selçuklar Savtekin'in adlı bir komutanlarının önderliğinde bir askeri gücü Abxazlara karşı savaşa gönderdiler. Alpaslan'ın kendisi ise bir askeri güçle Kürdler ve Hristiyanların birlikte yaşadıkları Tiflis ve Şika şehirlerine karşı saldırıya geçti. Bu şehirlerde yaşayan halklar büyük zararlara uğradılar. Şika Emiri müslümanlığı kabul etti ve bölgede yaygın bir şekilde Hristiyan halklar dinlerini değiştirerek müslüman oldular. Dr. Niştiman'ın tarihçi Huseyni'den aktardığına göre Alpaslan o saldırılar sırasında Şeddadilerin başkenti Gence'ye de uğruyor, fakat

Şeddadi Mîr'i ile görüşüp görüşmediğini vurgulamıyor(Dr. Niştiman, age, sayfa 209) Fakat Ermeni kaynakları, Alpaslan'ın Gence'de Mîr Fazlun ile görüştüğünü ve kendisine **"Tiflis ve Rustaf"** şehirlerini verdiğini yazıyor(age, sayfa 209) **Sıbt İbnu'l-Cevzî "Mir'atu'z-Zamân"** adlı eserinde Alpaslan ile Abu Suvar arasında 1067 yılında bu görüşmenin gerçekleştiğini ve Alpaslan'ın onun Mirliğini resmen tanıdığını yazıyor. Selçuklu orduları bölgeden çekilince Gürcistan Kralı 4. Bagrani Şeddadilerin denetiminde bulunan Tiflis şehrine saldırıyor ve Şeddadi ordusunu yenilgiye uğrattırıyor.(Huseyni'den akt. Dr. Niştiman, age, sayfa 210) Bu arada Alparslan ile çatışma içinde olan eniştesi Erbasgan Bizans devletine sığındı. Selçuklular Bizanslardan Erbasgan'ı geri vermelerini istedilersede Bizanslar bu isteği geri çevirdiler. Hatta Bizans Kralı Romanos Diogenes onu özel koruması altına aldı. 1070 yılının ortalarında Selçuklular Şeddadilerin destek ve aktif askeri yardımıyla Malazgirt vb. bölgeleri Bizansların denetiminden çıkardılar. Alparslan'ın önderliğindeki güçler Merwani Kürd devletinin topraklarından geçerek Urfa şehrini kuşatma altına alıyorlar. Bu arada Merwani askeri güçleride bu harekete katılıyorlar. Fakat, Urfa kuşatması boşa çıkıyor. Urfa kalesini savunan Dük Vasili 50 gün bu kuşatmaya dayanıyor. Selçuklu Sultanı mecburiyet karşısında kuşatmayı kaldırıyor ve Mısır seferine çıkıyor. Urfalı Mateos Vekayiname'sinde Urfa kuşatmasına geniş yer veriyor. Sözü Urfalı Mateos'a bırakalım: **"Sultan 50 gün Urfa'ya karşı şiddetli hucumlar yaptı, fakat bir şey elde edemedi. Sultan, yadigar olarak İran'a götürülmek üzere surdan bir taş koparabilene büyük mükafatlar yâdetti. Bunun üzerine Dovin Emiri Abusuvar : ' İşte yakınımızda bir mabet vardır ve içinde bize karşı gelecek kimse bulunmuyor'dedi."** diye yazıyor.(Urfalı Mateos, Vekayiname sayfa 140) Daha sonra Alparslan'ın önderliğindeki askeri güçler Halep üzerine yürüyorlar. Urfalı Mateos'tan aktardığım bu alıntıda önemsedğim husus, **"Dovin Emiri Abusuvar"**ın Mart 1071 yılında Urfa kuşatmasına katılması olayıdır. Urfalı Mateos'un Dovin Emiri dediği Arran, Gence, Tiflis, Dovin, Ani, Karabağ, Naxçıvan vb.. bölgeleri denetim altında bulunduran Şeddadi Kürd devletinin Mîridir. Mart 1071 yılında Urfa kuşatmasına katılan Abusuvar değil. Çünkü, Abusuvar 1067 yılında yaşama veda ediyor. Burada sözü edilen ve Abusuvar olarak adlandırılan Ebusuvar'ın yerine geçen oğlu Mir Fadlun/Fazlun/Fadildir. Yani Bizanslara daha önce rehine olarak verilen, barış antlaşmasından sonra ülkesine geri dönen ve Abusuvar'ın yerine geçen Şeddadi kralı II. Fadildir.. Devam edecek Aso Zagrosi

Şeddadi Kürd Devleti Üzerine Notlar(15)

[Aso Zagrosi.](#)

Yayınlandı: September 29, 2009

Şeddadi Mîr'i Mîr Fadil mart 1071 yılında Urfa kuşatmasına katıldığını görüyoruz. Mevcut olan Azerbeycan, Ermenistan ve hatta Gürcistan'ın (Tiflis vs..) büyük bir kesimini hakimiyetleri altında bulunduran Şeddadi Kürd devletininin Mîri, Mîr II.Fadlun/Fadil Urfa kuşatılmasına katılması, bugüne kadar Malazgirt savaşı hakkında empoze edilen verileri tümünden alt üst ediyor.

Çünkü bugüne kadar Türk resmi tarihçileri bu savaşta Kürdlerin sahip oldukları rolleri minimize ve hatta yok etmek için ciddi bir çaba içindeler. Onlar kısmen Merwani Kürd devletinin bu savaşdaki rollüne değinmeğe çalışıyorlar, fakat o konudada bir dizi yalan ve asılsız bilgileri pompalamaya çalışıyorlar.

Konumuz olmamasına rağmen Kürdlerin o dönem sahip olduğu konumu daha iyi tespit etmek ve Selçuklularla olan ilişkileri daha anlaşılır kılmak için Merwani ve diğer Kürd hükümetlerine kısa da olsa değinmek gerekir.

Örneğin Zaman gazetesi yazarlardan Mustafa Armağan “Malazgirt’te, Alparslan’ın ordusunda Kürtler ne arıyordu?” anabaşlığı altında bir yazı kaleme almıştı.(bu konuda daha geniş bilgi için ona ve Nazlı Ilıcak'a verdiğim cevaba bakabilirsiniz)

Sayın Armağan makalesinde :

“Malazgirt Savaşı öncesinde Mervanîler, Nizamüddin Nasr ile kardeşi Said arasındaki iç savaşa sahne oluyordu. İbnü'l-Ezrâk'a göre Said, Alparslan'a sığındı. 1071'de Romen Diyojen İstanbul'dan hareket edince Alparslan Said'i yanına alarak da Diyarbakır'a geldi. Vezir Nizamülmülk Silvan'a giderek kardeşi Nizamüddin'le görüştü ve onu kardeşinin de yanında bulunduğu Alparslan'ın huzuruna gitmeye razı etti. “ diyor.

Mustafa Armağan Kürdlerin Malazgirt savaşındaki sayısal rollünü minimize etmek için bayağı çaba harcıyor.

Fakat, sayın Armağan Kürd tarihi hakkında, Malazgirt savaşı öncesi Kürdlerin bölgedeki konumundan habersiz olduğundan dolayı bir dizi yanlış bilgi aktarıyor.

Örneğin Mîr Said olayı:

Sayın Armağan'ın iddia ettiği gibi Mîr Said Alparslan'a değil, Tuğrul Bey'e sığınıyor.

“Amed ve Meyafarqin Tarihi”ni yazan Fariqi'ye dayanarak Mîr Said'in Alparslan ile birlikte 1071 yılında Amed ve Meyafarqin'e geldiğini söylüyor. Bu bilgide doğru değil.

Şimdi tarihi gerçeklere geçelim.

Merwani Kürd devletinin Mirlerinden Mîr Nasirüldewle 1010 ve 1061 yılları arasında iktidarda bulundu. Mîr Nasirüldewle vefat etmeden önce Mirlik görevini büyük oğlu olan Mîr Said'e değil, küçük oğlu Mîr Nizamedin'e bıraktı. Fariqî Mîr Nasirüldewle'nin bu kararı Mîr Nizameddin'i “akıllı, uzak görüşlü ve karar sahibi“ olduğunu düşünerek verdiğini yazıyor. Mîr Said 1063 yılında Tuğrulbey'e sığınıyor ve ondan Mîr Nizameddin'e saldırmak için yardım istiyor. Tuğrulbey'de ona Meyafarqin Kürd devletine saldırması için 5000 suvari veriyor. Mîr Said Selçukluların kendisine verdiği askeri destekle Meyafarqin'i kuşatıyorlar. Fakat Meyafarqin kalesini almak pek kolay değildi.. Mîr Nizameddin Selçuklara maddi imkanlar sunuyor ve Selçuklar kuşatmayı kaldırıp çekip gidiyorlar.

Fariqî Merwaniler tarafından Selçuklulara kuşatmayı kaldırmaları için verdiği parayı o dönemin parasıyla 50.000 dinarı olduğunu yazıyor.

Fariqi, Mîr Said'in 1067 yılında yeniden Mîr Nizameddin'e karşı isyan ettiğini yazıyor.

Fakat bu bilgi doğru değildir. Çünkü, Mîr Said 1063 yılında ölüyor. Bir çok tarihçi bu konuda hem fikirler.(İbni El Cewazi, İbni El Esiri, Sibti El Cewzi, Ebu Wefa gibi tarihçilerden akt, Dr. Niştiman, age sayfa 193)

Bundan dolayı sayın Armağan'ın 1071 yılında Mîr Said'in Amed ziyareti ve ondan itibaren uydurduğu efsanenin içi boş ve yalandır.

Devam edecek

Aso Zagrosi

Seddadi Kürd Devleti Üzerine Notlar(16)

[Aso Zagrosi](#)

Yayınlandı: October 05, 2009

Sayın Armağan makalesinin devamında Farqini'ye dayanarak şöyle yazıyor:,, **Nizamüddin'in asker vermekteki maksadı Selçuklu'ya iyilik etmek değil, taht ve tacını korumak için uğruna çırpınış ve yaranma peşindeydi. Nitekim halktan zorla topladığı paraları önüne yığıldığında, Alparslan kendisine bu paranın kime ait olduğunu sormuş, halktan cebren topladığını öğrenince de kimden ne kadar aldıysa aynen geri vermesini emretmişti.**“ Farqini'nin böyle bir şeyi yazdığı doğrudur. Fakat bu söylemin ne kadar gerçekliği ifade ettiği ise başka bir husus. Çünkü hâlâ şimdiye kadar Farqini'nin „Amed ve Meyafarqin Tarihi“ hiç bir Kürd araştırmacısı tarafından yeni

belgeler ışığında değerlendirilmemiştir. Bu reel durum Kürd tarihi araştırmaları için büyük bir eksiklik ve handikaptır. Bu durum sadece Meyafarqin tarihine ilişkin değil, Heradot'un Med tarihi yada Firdewsi'nin „Şahname“sindeki Newroz ilgili hikayesi belgeler ışığında efsane ve gerçeklik kriterleri temelinde bir incelemeye tabii tutulmamıştır. Kürdlerin kendi tarihlerini gün ışığına çıkarmaya çalıştığı bu süreçte, bazı tarihi söylemleri gerçek gibi sahiplenmeleri Kürd tarih çalışmaları açısından ve Kürdlerin kendi ulusal kollektif hafızalarını bina etme çalışmalarında tamiri zor gelişmelere neden olabilir. Şimdi konumuza yeniden geçelim. Sayın Armağan'ın halkın malına ve mülkine karşı saygılı olan Alparslan tablosu tarih gerçeklere terstir. Çünkü bugün Selçukların gittikleri her yere beraberlerinden yıkım, katliam ve talan götürdüklerine dair binlerce belge var. Eğer Farqini'nin Amed bazında söylediği doğru olsa dahi bin de bir ve istisnai bir durumdur. Bu istisnai durumu genelleştirerek Selçuklara ve özellikle Alparslan'a humanist bir çehre vermek tarihi gerçeklere hakarettir.(bunun için o dönemdeki İslami tarihçilerinin eserlerini göz atmak yeterlidir) Birde sayın Armağan Merwanilerin **„son Kürd devleti olduğunu ve 1078 yılında yıkıldığını“** yazıyor. Bu tespit de doğru değil Çünkü Şeddadi Kürd devleti 1198/99 yılında kadar yazıyor.. Başka Kürd devletleri de var.. Selçuklar alana geldiklerinde Kürdler çok geniş bir coğrafyada hüküm sürüyorlardı. Arap ve İslami tarihçilerinin „İklimi Cibal“ dedikleri bölgeler onların söylemi ile „Kürdlerin yurduydı. Cizire ve Fırat bölgesi büyük oranda Kürdlerin denetimindeydi. Şarezur ve Hewler bölgeleri Kürdlerin denetimindeydi. Bugün Ermenistan, Gürcistan ve Azerbeycan denilen bölgeler büyük oranda Kürdlerin denetimindeydi. Loristan, Kirman, Kuzistan vs.. Kürdlerin hakimiyeti altındaydı. Tüm bu alanlarda onlarca bağımsız ve yarı bağımsız Kürd siyasi oluşumu vardı. Selçuklarla Kürdlerin ilişkileri sürekli olarak aynı rotayı izlemiyordu. Bir çok alanda bu iki kesim arasında kanlı savaşlar oldu. Ama bunun yanında bu iki kesim arasında barışçıl dönemlerde oldu.. Bu Selçukların merhametli olduğu anlamına gelmiyor. Kürdlerin bölgede ciddi güçleri vardı.. Selçuklarda Kürdlerin bağımsız ve yarı bağımsız bir çok devleti ile iyi geçinmek mecburiyetindeydiler. Selçuklularla Kürdlerin arasındaki ilişkileri biraz anlamak için Malazgirt savaşı öncesi iki kesim arasındaki diplomatik ilişkilere, gönderilen elçilere ve evliliklere bakmak gerekir. Aslında bu konulara ilişkin bir dizi kaynak var.. Fakat, daha fazla uzatmamak için Dr. Niştiman'ın Selçuklularla Kürdlerin ilişkilerini konu alan çalışmasından ve daha başka kaynaklardan bu konuya ilişkin bazı tarihsel verileri maddeler halinde aktarmaya çalışacağım: 1) Haznewi Mahmud, bazı Türkmen kabilelerini askeri olarak kullanmak için hizmetine alıyor. Fakat bu kesimler sürekli çapul ve talana giriştiklerinden dolayı Haznewi Mahmud tarafından katliamdan geçiriliyorlar. Bunlardan bir kesimi kaçarak o dönem Rewadi Kürd devletinin hüküm sürdüğü Tebriz'e saldırmaya çalışıyorlar.. Rewadi Mîri, Mîr Wehasuzan Rewadî 1029 yılında bunlara bir elçi gönderiyor ve bunları hizmetine alıyor. (İbni El Esiri'nin El Kamil'inden akt) Fakat bunlar çapul ve talan faaliyetlerine devam ettiklerinden dolayı Rewadilerde bunlara karşı saldırıya olayını utangaç bir şekilde kabul ediyor : **„Türkmenler Azerbeycan'a gelip bura hâkimi Vehsudan ile işbirliği yaparak Bizanslara karşı Anadolu'ya akınlarda bulunduğunu gördüğümüz Türkmenler, 30 kadar başbuğlarını öldürmesi sebebiyle onlara savaşa giriştilerse başarılı olmadılar.(1041)Bu yüzden Azerbeycanı terkettiler....** diyor.(Prof. Dr. Ali Sevim, Anadolu'nun fethi, sayfa 25) O dönem Azeri ve ne de Türk vardı bölgede.. O ülkeninde adı Aderbeycandı.. Türkleri oradan kovandı Kürdlerdi.. Yani Tebrizi kendilerine başkent yapan Rewadi Kürd devleti... 2)Merwani Kürd devletinin Mîri, Mîr Nasir Ül Dewli'nin oğlu Mîr Suleyman 1043 yılında Selçuklarla mektuplaşıyor. (İbni El Esiri'nin El Kamil'inden akt) 3)Selçukluların Kürd bölgelerine yönelik saldırıları ve bölgede giriştikleri çapul

ve talanların durdurulması için Merwani Kürd Mîri Tuğrul Beye bir mektup yazarak bu saldırıların durdurulmasını istiyor.(1043) Tuğrul bey de Merwani Kürd Mîrine bir mektup ile cevap veriyor. Tuğrul bey mektubunda „Türkmenlerin Diyarbekir ve yörelerinden çekilmelerini sağlayacağına söz veriyor“(Ali Sevim, age sayfa 27) 4)1049 yılında Selçuklu Sultanı Tuğrul bey Merwani Kürd devletinin Mîrine bir heyet göndererek Cuma hutbesini onun adına okunmasını talep ediyor. Mir Nasirüldewle Turgut beyin bu istemini kabul ediyor. 5)Selçuklularla Abhaz ve Bizanslar arasında yapılan bir savaşta Abhaz kralı Selçuklulara esir düşüyor. Bizans kralı, Merwani Kürd Mîrine bir elçi göndererek Abhaz kralının serbest bırakılması için aracı olmasını rica ediyor. Mîr Nasir Merwani Kürd devletinin Şeyhülislamı Abdullah Merwani'yi elçi olarak Selçuklu Sultanı Tuğrul Beye gönderiyor. Selçuklu Sultanı Mîr Nasir'in istemi üzerine hiç bir şart ileri sürmeksizin Abhaz kralını serbest bırakıyor. Bizans kralı bu çabalarından dolayı Mir Nasir'a büyük miktarda hediyeler gönderiyor(İbni El Esiri, age'den akt) Ayrıca İstanbul'daki Cami'yi yeniden tamir ediyor. 6)Yine İbni El Esiri'nin anlatımına göre Sultan Tuğrul Ennaz Kürd devleti Mîri, Mîr Said'e bir elçi göndererek tutukladığı dayısını serbest bırakmasını istiyor.. Elçi Hamadan şehrinde Mîr Said ile görüşüyor. Mîr Said Selçuklulara bağlılığını bildirmiyor ve daha sonra iki taraf arasında savaş çıkıyor.(1053 yılında) 7)Basasiri hareketini destekleyen Arap Emirlerinden Beni Dibis ve Emir Aqili Mir Hezarhespî Kurdî'ye bir mektup yazarak (1056 tarihinde) Selçuklu Sultanı Alparslan'ının kendilerin afetmesi için aracı olmasını istiyorlar. Hezarhesp aracı oluyor ve Sultan onları afediyor. Devam edecek Aso Zagrosi

Seddadi Kürd Devleti Üzerine Notlar(17)

Aso Zagrosi.

Yayınlandı: October 19, 2009

Kürd Mirleri uzun bir dönem Selçuklulara „hediye“ adı altında haraç vererek onların Kürd yerleşim yerlerine yönelik saldırılarını bertaraf edebiliyorlardı.

Sultan Tuğrul döneminde Kürd Mirleri ona çeşit hediyeler göndermişlerdir. 1049 yılında Merwani Kürd Miri, Mir Nasr ül Dewli Sultan Tuğrul'a kırmızı yakut ve 100.000 dinar gönderiyor. İbni El Hibri „Nasr ül Dewli'nin elçisi aracılığı ile Sultan Tuğrul'a 30 parça eşî bulunmayan kumaş, 5000 dinar on katır ve bir Arap atını gönderdiğini“ yazıyor(akt Dr. Niştiman, age sayfa 221)

Yine Merwani Miri Nasrül Dewli 1053 yılında Sultan Tuğrul'a „büyük hediyeler gönderiyor.(İbni El Esiri, El Kamil, sayfa 599)

Yine Mir Hezarhesp, Kurê Benkir, Kurê Ayazê Kurdî Selçuklu Sultana 3 gümüş hediye ediyor.

Basasiri hareketi sırasında Merwani Miri Nasrüldewli Fatimilerle ilişkiye geçmiş, mektup yazmış ve onlara çağrı yapmış olduğundan dolayı Tuğrul Bey onu cezalandırmaya çalışıyor, fakat Nasrüldewli ona 100.000 dinar harac vererek barışıyor.(İbni El Hibri, Tarikh El Zeman, sayfa 101)

Yine Alpaslan veziri Nizami Mülk ile 1067 yılında Şeddadi Kürd Devleti'nin başkenti Gence'ye gittikleri zaman Abu Suwar'ın oğlu Mîr Fadil ona „ 1000 katır, 50 at , 50 tane ender kumaştan yapılmış elbise ve başka değerli mucevherler“ vermiştir.(Sibti El Cewaz'den akt. Dr. Niştiman, age sayfa 222)

Yine Sultan Alpaslan Fars bölgesine yönelik saldırıları sırasında Kürd Şebankare Mirliği ona çok değerli hediyeler verdiği bilinmektedir(detaylar için Dr. Niştiman'ın age bakınız)

Yine 1063 yılında Sultan Alparslan Halife'nin kızı ile evlendiği zaman, düğünde hazır bulunan Mîr Hezarhesp ve Serxab Kurê Bedir Kurê Muhelhlê Kurdî ona büyük hediyeler

sundular.

Ayrıca Selçuklularla Kürdler arasında o dönemde çeşitli evliliklerde yapılmıştı. Bu evliliklere „siyasi evlilik“ diyebiliriz.

Aslında bugüne kadar bildiğimiz ilk evlilik 1029 yılında gerçekleşiyor. Başkenti Tebriz olan Rewadi Kürd Devletinin Miri, Mîr Wehasuzani Rewadi Hazar liderlerinden birinin kızını kendisine eş olarak alıyor. Mir Wehasuzani Rewadi bu evlilikle bir yandan Hazarların çapul ve saldırılarını bertaraf etmek ve diğer yandan sürekli çatışmalar içinde olduğu Bizanslara karşı onların yardımını almak istiyordu.

Alparslan, Safiye hatun adlı kız kardeşini Kürd Mirlerinden Hezarhesp'e veriyor.(İbni el Esiri, El Kamil, sayfa 61) O dönemler „ Ahwaz, Kuzistan ve Basra'da Cuma hutbesi Mîr Hezarhesp adına okunuyordu“(Dr. Niştiman, age sayfa 224)

Yine Sultan Alparslan'ın evlendiği Ahbaz Kralının yeğeni daha sonra Şeddadi Kralı Fadil ile evleniyor.

Yine Annaz Kürd Devletinin Miri, Mir Serxab Kurê Bedir Kurê Muhelhlê Kurdî'nin oğlu Alparslan'ın bir kızı ile evleniyor.(Dr. Niştiman, age, sayfa 224)

Selçuklular ve Kürdler arasında gelip giden elçiler, gönderilen hediyeler ve yapılan evlilikler hakkında daha fazla tarihsel veriler var. Şimdilik bu kadarı ile yetinelim.

Devam edecek

Aso Zagrosi